

FURUBORDET FORLAG

og få dø alene

noveller

TOR ANDREAS MAHLSEN

og få dø alene

TOR ANDREAS MAHLSÉN

og få dø alene

noveller

FURUBORDET FORLAG

2026

© Furubordet forlag 2026

Omslag: Furubordet forlags designavdeling

Satt med Georgia 10,5/16

1. opplag

INN H O L D

I - H Ø S T

Nav.....	8
Rundstykker.....	10
Balkongen.....	12
Kiwi.....	14
En mann som het Eirik.....	16
Gamle-Roger.....	18
Fuglene.....	20
Bursdagen.....	22
Jobbintervjuet.....	25
Garasjen.....	28
Jonas.....	31

II - V I N T E R

Vaskeriet.....	35
Biblioteket.....	38
Kurset.....	41
Julaften på Nordstrand.....	44
Nyttårsaften.....	48
Tanna.....	51
Flyttejobben.....	54
Hunden.....	57

Fylla	60
Legen	63
Kenneth.....	66

I I I - V Å R

Syttende mai i fjor.....	70
Eirik ringer.....	73
Naboen i første.....	76
Steinar	79
Sommeren 95.....	82
Piotr.....	85
Silje i andre	88
Gerd fyller år.....	91
En helt vanlig onsdag.....	94
Mamma faller.....	97

I V - S O M M E R

Avskjed i gårdsrommet	101
Syrommet.....	104
Sankthans	107
Tomatene.....	110
og få dø alene	113

I - H Ø S T

Nav

Klokka på veggen hos Nav går alltid litt for sakte. Jeg har sittet der nok ganger til å vite det. Den henger over skranken som et jævla forhør, og du sitter der med kølapp nummer førtisju og kjenner at livet ditt har blitt redusert til en papirlapp du ikke engang gadd å brette pent.

Saksbehandleren min heter Vibeke. Hun er sikkert grei nok. Hun har bilde av to unger på pulten og en kaktus som ser like sliten ut som meg. Hver gang jeg kommer inn sier hun «så, hvordan går det med deg da», med den stemmen folk bruker på hunder og gamle. Og hver gang svarer jeg «jo, det går jo», som er den største løgnen i det norske språket. Det går jo. Ingenting går. Alt står bom stille, det er hele poenget, det er derfor jeg sitter her.

Hun spurte om jeg hadde vært «aktiv i jobbsøkerprosessen». Jeg sa ja. Jeg hadde søkt på fjorten stillinger den måneden. Det var faktisk sant, og det er det som er det mest deprimerende, at det var sant. Fjorten søknader, fjorten små brev der jeg påstår at jeg er «motivert» og «fleksibel» og «trives i et hektisk miljø». Jeg trives ikke i noe miljø. Jeg trives på balkongen min med en rev og en kopp pulverkaffe, det er det eneste miljøet jeg noensinne har trivdes i.

Én av de fjorten svarte. Et lager på Berger. De takket for interessen og hadde «gått videre med andre kandidater». Andre kandidater. Jeg satt og så på den mailen og tenkte: hvem faen er disse andre kandidatene, disse menneskene som alltid går videre mens jeg blir sittende igjen. Jeg ser dem for meg som en lang kø av

folk med nystrøkne skjorter og faste håndtrykk, folk som sover om natta og drikker smoothie og ringer mora si uten at det er vondt.

Vibeke sa at vi kanskje skulle «tenke litt bredere». Kurs, sa hun. Det finnes et kurs i «jobbmestring». Jeg sa at jeg skulle tenke på det. Det jeg tenkte var at jeg er førti år og de vil sende meg på kurs for å lære å ville noe. Det er der lista ligger nå. Ikke lære et fag, ikke lære et språk. Lære å ville.

Etterpå gikk jeg hjem langs elva. Det var oktober og lufta var skarp og fin, sånn luft som nesten lurer deg til å tro at ting skal ordne seg. Ei and sto på en stein og glodde ut i vannet som om den også venta på svar på noe. Jeg ble stående og se på den lenge. Vi sto der, anda og jeg, to arbeidsledige jævlere i hver vår ende av næringskjeden.

Hjemme rulla jeg en tynn en av det jeg hadde igjen og satte meg ved kjøkkenbordet. Det er et fint bord. Furu. Det er det eneste jeg tok med meg fra det forrige livet, det bordet. Folk tror at det å være blakk handler om penger, men det handler mest om tid. Du har hav av den. Du sitter der med hele dager i fanget som våt sand, og du kan ikke bygge en dritt med den.

Jeg røyka og så ut vinduet og tenkte på Vibeke og ungene på pulten hennes og den slitne kaktusen. Jeg tenkte at hun sikkert også har dager der hun sitter i bilen på parkeringsplassen og ikke orker å gå inn. Det gjorde meg litt godt å tenke på, og så skammet jeg meg over at det gjorde meg godt, og så røyka jeg litt til, og så var den dagen også over.

Nummer førtisju. Det er meg. Jeg møter opp. Det skal ingen faen ta fra meg - jeg møter opp.

Rundstykker

Mamma kommer på besøk annenhver torsdag. Hun tror ikke jeg vet at det er system i det, men jeg vet det. Annenhver torsdag, klokka elleve, med en pose rundstykker fra bakeren på torget og et ansikt som prøver så jævlig hardt å ikke se seg rundt i leiligheten at det er det eneste hun gjør.

Jeg lufter alltid ut først. Åpner alle vinduene klokka ni, står i trekken i morgenkåpa og fryser for Norge, for hun skal ikke kjenne lukta. Hun kjenner den likevel. Hun sier aldri noe, men hun har den nesa. Hun oppdro tre unger på den nesa. Hun vet nøyaktig hva jeg driver med, og jeg vet at hun vet, og hun vet at jeg vet at hun vet, og så sitter vi der og spiser rundstykker oppå hele den vissheten som om den var en duk.

«Du har gått ned i vekt», sa hun sist.

«Jeg trener», sa jeg. Jeg trener ikke. Jeg glemmer å spise, det er noe annet.

Hun hadde med brunost og en sånn leverpostei med lokk av plast som ingen under seksti kjøper. Hun smurte for meg. Jeg er førti år og mora mi smører rundstykkene mine, og det verste er ikke at hun gjør det, det verste er hvor godt det er. At det finnes en hånd i verden som fortsatt gjør noe for meg uten å føre det opp i et skjema.

Hun spurte om jeg hadde hørt noe fra Karianne. Karianne er søstera mi. Karianne bor på Nordstrand med en mann som heter Preben og driver med noe innen eiendom som ingen skjønner men alle respekterer. Nei, sa jeg, jeg hadde ikke hørt noe fra Karianne.

Karianne hører man ikke fra. Karianne er en pressemelding, ikke et menneske. Det sa jeg ikke. Man sier ikke sånt til mødre. Mødre elsker alle ungene sine likt, det er jobben deres, og det er en dritjobb, og de klager aldri.

«Pappa hadde også en tung periode», sa hun plutselig, midt i tyggingen. «På åttitallet. Da verftet gikk over ende.»

Jeg visste ikke det. Jeg husker bare en far som var stor og taus og lukta motorolje, som satt i garasjen i timevis. Jeg trodde han skrudde. Kanskje han bare satt der. Kanskje garasjen var hans balkong. Vi satt litt stille begge to, og det var fint på en måte, som når det slutter å regne.

Da hun skulle gå, sto hun i gangen og knappa jakka feil, og jeg retta på den, og da holdt hun meg rundt handledet, hardt, sånn gamle damer kan når de vil noe.

«Du ringer hvis det blir for mye», sa hun. Ikke et spørsmål.

«Ja da, mamma.»

«Jeg mener det, gutten min.»

Gutten min. Faen. Jeg sto i vinduet og så henne gå bortover mot bussen, litt skjev i hofta, med den tomme brødposen i handa fordi hun ikke kaster plast, og jeg kjente at det brant sånn bak øynene som det gjør når man er for gammel til å grine og for ung til å la være.

Det ligger to rundstykker igjen i brødboksen. Jeg sparer dem til i morgen. Man må ha noe å stå opp til, og akkurat nå er det det jeg har: to rundstykker og en mor som teller dager til torsdag, akkurat som meg.

Balkongen

Balkongen min er tre kvadratmeter, og det er de eneste tre kvadratmeterne i verden jeg har full kontroll på. En campingstol, et blomsterkasse-stativ uten blomster som jeg bruker som askebeger-hylle, og utsikt rett inn i blokka på andre sida av gårdsrommet. Det er teateret mitt. Jeg har fast plass på første rad, og forestillingen går hver kveld, hele året, og den handler om folk som har fått det til.

I andre etasje bor det et par i trettiåra som krangler hver tirsdag. Jeg vet ikke hvorfor tirsdag. Kanskje det er da han har gutta-kveld, kanskje det er da kortet blir belasta for et eller annet hun ikke visste om. Hun står ved kjøkkenvinduet og gestikulerer, og han sitter et sted jeg ikke ser, og av og til går lyset i stua og så står hun der aleine i kjøkkenlyset, og jeg sitter her i mørket med reven min, og vi er begge like aleine, hun bare betaler mer i husleie for det.

I fjerde bor det en gammel fyr som vannet tomatplantene sine klokka ti hver kveld. Presis som et jævla urverk. Han har lyskjede rundt balkongdøra i desember og tomater i august, og jeg har døpt ham Einar fordi han ser ut som en Einar. Einar vinker aldri, ser aldri hitover, men én gang i sommer sto vi der samtidig, han med vannkanna og jeg med røyken, og han nikka. Ikke til meg, kanskje. Kanskje bare til kvelden generelt. Men jeg tok den. Man tar det man får.

Jeg røyker helst når det har blitt mørkt. Ikke fordi jeg gjemmer meg - hele oppgangen vet, lukta går rett opp ventilasjonen, jeg er sikkert kjent som «han i tredje» - men fordi hasj og dagslys er en

dårlig kombinasjon. I dagslys ser du støvet, oppvasken, posthaugen med vinduskonvolutter som ligger og gulner ved døra som løv. I mørket er det bare glo, røyk og gårdsrommet, og tankene blir runde i kantene, som steiner som har ligget lenge i ei elv.

Folk tror man røyker for å flykte. Det er bare halve sannheten. Man røyker for å holde ut å være til stede. Det er forskjell. Flukt er å dra et sted. Dette er å klare å bli.

I kveld regner det, det fine oktoberregnet som ikke har noe hastverk. Krangleparet har lys i begge rom, så det er visst våpenhvile. Einars tomatplanter er tatt inn for sesongen, og balkongen hans står tom og ser ut som min. Jeg sitter under takutspringet med hetta oppe og kjenner at det er kaldt på en måte jeg egentlig liker, fordi kulde er i det minste en følelse som ikke er min egen skyld.

Jeg tenkte i kveld at hvis noen hadde spurt meg - og det er det jo ingen som gjør, men hvis - hva jeg ville savne hvis alt tok slutt, så hadde jeg ikke sagt kjærligheten eller framtida eller noe sånt stort og fett. Jeg hadde sagt dette. Regnet på taket over en balkong. Den første trekken av en nyrulla. Lyset hos folk jeg aldri kommer til å hilse på.

Det er et lite liv, det her. Tre kvadratmeter. Men det er faen meg mitt, og i kveld nikka jeg til gårdsrommet, sånn som Einar. Ikke til noen spesiell.

Til kvelden generelt.

Kiwi

Det finnes en egen matematikk for oss som handler på slutten av måneden. Jeg går rundt i butikken og regner som en jævla børsmegler. First Price-makaroni, elleve og nitti. Pesto: nei. Kaffe: må. Kaffe er ikke forhandlingsbart, det er kaffe og røyk som holder hjulene i gang, tar du fra meg dem kan du like gjerne parkere meg i en garasje for godt.

Jeg vet nøyaktig når det er rolig på Kiwi. Halv to på en tirsdag. Da er det bare meg, en og annen pensjonist, og en ung mor med vogn som ser like sliten ut som jeg føler meg. Vi nikker ikke til hverandre, men vi ser hverandre, sånn som folk i samme kø på Nav ser hverandre. Det finnes et hemmelig brorskap av folk som har god tid midt på dagen, og ingen av oss har bedt om medlemskap.

I dag sto jeg ved kjøledisken og holdt en pakke karbonadedeig i handa. Femti-tre kroner. Jeg sto der og veide den, bokstavelig talt sto og veide kjøttdeig i handflata som om vekta skulle fortelle meg noe om økonomien min. Og så kom jeg på at faren min pleide å si at «en mann skal ha råd til middag», og jeg la den tilbake, og jeg vet ikke hva som var verst, å legge den tilbake eller å høre stemmen hans mens jeg gjorde det.

Til slutt ble det makaroni, en løk, en boks tomatere og det billigste kaffet de har. Åttien kroner og femti øre. Jeg hadde hundre og tjue på kontoen og fire dager igjen. Det går. Det går alltid på et vis, det er det pussige. Kroppen venner seg til alt, også til å leve på margin, den bare skruer ned lyset innvendig og går på sparebluss, og

du merker det ikke før noen spør «hva har du lyst på til middag» og du ikke skjønner spørsmålet. Lyst på. Som om lyst er med i regnestykket.

I kassa satt det ei ny jente. Ung, sikkert student. Hun dro varene over og sa «vil du ha kvittering?» og smilte, et ekte smil, ikke et sånt opplærings-smil, og jeg ble helt satt ut. Det er det ingen som har fortalt meg om denne tilværelsen: at du blir så uvant med å bli sett at et smil i kassa på Kiwi kan sitte i deg til langt på kveld. At du går hjem med en handlepose med makaroni og tenker på det. Det er patetisk. Jeg vet at det er patetisk. Men det er også sant, og jeg har slutta å late som at de to tingene utelukker hverandre.

Hjemme lagde jeg makaroni med tomatsaus og løk, og jeg skal si deg en ting: det ble faen meg godt. Jeg satte meg ved furubordet med tallerkenen og en gammel avis, og jeg spiste sakte, for når man har lite lærer man seg å spise sakte, det er den fattige manns luksus, å tygge lenge.

Fire dager igjen av måneden. Trettiåtte kroner og femti øre på konto. Et halvt kilo makaroni i skapet, kaffe til en uke, og et smil fra ei kassajente jeg aldri kommer til å se igjen.

Jeg har hatt dårligere regnskap.

En mann som het Eirik

Jeg var sammen med en mann som het Eirik i åtte år. Det er lenge nok til å lære et menneske utenat og kort nok til å bruke resten av livet på å glemme.

Vi møttes fordi jeg jobbet flyttebil den gangen, og bunnen gikk ut av en kasse med platene hans i trappa hans, og han satte seg ned i rasa av vinylplater og begynte å le i stedet for å bli sint. Det var en annen tidsalder, da jeg fortsatt var en fyr med planer. Han satt der på trappeavsatsen og lo av noe som burde vært en katastrofe, og jeg husker jeg tenkte: der. Der er han. Sånn tenker man når man er ung og dum og tror at livet er en film der man kjenner igjen hovedrollene når de kommer inn i bildet.

Han var ikke pen på den måten blader mener. Han var pen på den måten et kjøkken er pent når noen lager mat i det, med tolv kasseroller i sving samtidig og hele stedet i kaos. Han jobbet i barnehage og kom hjem med sitater fra femåringer som burde vært gitt ut i bok. Han kunne bli forbanna som et uvær og ferdig med det like fort, mens jeg gikk rundt og sparte på alt, surmula i dagevis, bygde arkiv.

Det er det jeg har skjønt etterpå, at jeg bygde arkiv og han bygde liv, og at det ikke går i lengden, den kombinasjonen.

Det var ikke jobben min som tok det, selv om det så sånn ut utenfra. Jobben var bare der det ble synlig, som feber. Det som tok det var at jeg slutta å ville ting framover. Han kom hjem fra et informasjonsmøte om fosterhjem han hadde gått på alene, for han

torde ikke spørre meg først, og la det fram forsiktig, unger, et hus med retning, og jeg sa «vi får se», og «vi får se» er det farligste man kan si til et menneske som elsker deg, for det betyr nei, og de vet at det betyr nei, og de må stå og se på at du ikke engang har baller til å si det.

Den siste kvelden pakka han ikke engang med sinne. Det var det jævligste. Han pakka rolig, over to kvelder, med lister, for han var sånn, og da vi sto på fortauet siste gangen sa han ikke «jeg hater deg» eller «du ødela alt». Han sa: «Du kommer til å sitte på den balkongen og få dø alene, og det er det eneste jeg ikke klarer å se på.» Så gikk han. Han tok ikke engang furubordet, som var vårt begge to, det endte hos ei venninne av oss.

Jeg hører han bor på Nesodden nå. To fostersønner, brødre, som ingen andre ville ta begge. Jeg unner ham det, og det er ikke sånn pent løgn-unner, jeg unner ham det faktisk, det er kanskje det eneste voksne jeg har fått til de siste ti åra: å unne ham det på ordentlig.

Men noen netter, når jeg har røyka litt for mye og det er stille i gårdsrommet, tar jeg meg i å ligge og lytte etter en mann som sover midt i en setning, sånn han alltid sovnet. Og jeg tenker på ei plate som hoppa på samme sted i alle år fordi ingen av oss orket å bytte den ut, og på at lykke kanskje ikke er noe man finner eller mister, men noe man er for feig til å svare på når det spør.

Vi får se, sa jeg. I åtte år.

Nå ser jeg.

Gamle-Roger

Roger ringte på en onsdag. Det ringer aldri noen hos meg, så jeg satt og glodde på telefonen som om den var et dyr som hadde kommet seg inn.

«Halla, kompis», sa han, som om det var tre dager og ikke tre år siden sist. «Du er vel ikke opptatt.» Det var ikke et spørsmål. Roger vet hva jeg driver med. Roger driver med det samme.

Vi jobba sammen på lageret i elleve år, Roger og jeg. Han var den som lærte meg trucken, den som dekket for meg da jeg møtte bakfull, den som sto ved sida av meg den dagen sjefen samla oss i kantina og brukte ordet «omstilling» fjorten ganger på tju minutter. De kalte det omstilling. Vi kalte det det det var: at fire og førti mann ble byttet ut med et system fra Nederland.

Vi møttes på den brune sjappa ved Storo, den som overlever alt, den som har hatt de samme gardinene siden Kong Olav. Roger hadde blitt tjukkere og grå i skjegget, og han så vel det samme på meg, at jeg hadde blitt tynnere og grå innvendig, men man sier ikke sånt, man sier «du ser jo ut som ei krone» og så ler man og bestiller.

Han er blitt vaktmestervikar. «Vikar for en vaktmester, altså», sa han og ristet på hodet. «Jeg visste ikke at det gikk an å være reserve for en fyr med nøkkelknippe engang, men her sitter jeg.» Han sa det med det gliset sitt, men jeg så det bak gliset. Roger var stolt kar. Roger hadde hus i Groruddalen og bil og unger i fotballen. Nå leier han sokkel hos svogeren og betaler i kontanter og skam.

Vi drakk tre halvliterer hver og snakket om gutta. Kenneth er blitt uføretrygda, rygg. Ali kjører taxi og tjener visstnok greit. Steinar - og der ble det stille litt - Steinar orka ikke mer i fjor vinter. Vi visste det begge to, men det hadde ikke vært sagt høyt mellom oss før, og da det ble sagt, satt vi bare og så ned i glassa som to som ser ned i en grav.

«Han ringte meg i november», sa Roger. «Steinar. Ville bare prate. Jeg sa jeg skulle ringe tilbake i helga.» Han tok en slurk. «Jeg ringte ikke tilbake i helga.»

Hva sier man til det. Man sier ingenting. Man kjøper inn en runde til, det er det språket vi har, vi som ikke fikk noe annet språk med hjemmefra. Fjerde halvliteren er den stille messa vår. Vi hever glasset, sier ikke navnet, men begge vet.

Da vi gikk ut var det blitt mørkt og kaldt, og Roger fulgte meg til bussen enda han skulle andre veien. Ved holdeplassen tok han meg i handa, sånn ordentlig, arbeidshand mot arbeidshand.

«Vi kan ikke gjøre den samme feilen, gutt», sa han. «Så nå ringer jeg deg hver onsdag, og du tar den jævla telefonen.»

«Ja da», sa jeg.

«Jeg mener det. Du tar den jævla telefonen.»

Bussen kom. Jeg satte meg bakerst og så ham stå igjen i lyset fra leskuret, stor og grå og vikar for et helt liv, og jeg kjente på noe jeg ikke hadde kjent på lenge. Ikke håp, det er et for stort ord. Men noe. En avtale.

Hver onsdag. Det er ikke mye å bygge på.

Det er heller ikke ingenting.

Fuglene

Det begynte med at jeg fant en halv pose havregryn bakerst i skapet som hadde gått ut på dato i 2023. Jeg orka ikke kaste den, for å kaste mat er det eneste jeg fortsatt har moral igjen til, så jeg strødde litt på balkongkassa, mest for å bli kvitt den.

Neste morgen satt det tre kjøttmeiser der.

Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare hva det gjorde med meg. Det er tre fugler på størrelse med en fyrstikkeske, det er ikke akkurat et under fra oven. Men jeg ble stående bak gardina og glo som en raring, redd for å puste høyt, mens de hakka i seg gamle havregryn som om balkongen min var et sted verdt å komme til.

Det er det, altså. Det er det som traff meg. At noe i denne verden hadde sett på min balkong og tenkt: der. Der drar vi.

Nå har det gått fem uker og det har blitt et opplegg av det. Jeg kjøpte meitemark-frø, eller hva faen det heter, fuglefrø, solsikkefrø, det billigste på Europris, tjueni-nitti for en sekk som holder lenge. Det er den eneste posten på budsjettet mitt som har kommet til i år, og jeg måtte le av det da jeg førte det inn i hodet mitt: mat til andre. Jeg som knapt har mat til meg sjøl har fått forsørgeransvar for et jævla fuglebrett.

De kommer i skumringen og rett etter soloppgang. Kjøttmeisene er først, de er frekkest, små banditter i gul vest. Så kommer blåmeisa, og en rødstrupe som alltid er aleine, og jeg har begynt å kjenne igjen den rødstrupen, den har en måte å sitte på, litt skjevt, litt avventende, som om den heller ikke helt vet om den er invitert. Jeg

kaller den ikke noe. Man skal ikke gi navn til ting som kan slutte å komme.

Einar i fjerde har sett det. Forrige uke sto han der med vannkanna til vinterløkene sine, og han så på fuglebrettet mitt, og så ropte han tvers over gårdsrommet, første gang på fire år jeg har hørt stemmen hans: «Du må ha talg og, nå som det blir kaldt!» Så gikk han inn. Dagen etter hang det to talgkuler på dørhåndtaket mitt i en Rema-pose. Ingen lapp.

Jeg satt lenge med den posen i fanget. Det er sånn det ser ut, tenkte jeg. Det folk kaller fellesskap, det store ordet fra taler og valgkamper. Det ser ut som to talgkuler i en pose på et dørhåndtak, ingen lapp.

Eirik sa at jeg kom til å sitte på denne balkongen og få dø alene. Han hadde sikkert rett, han hadde rett i det meste. Men jeg satt her i morges klokka halv åtte - halv åtte, frivillig, jeg - med kaffe og en tynn rev og frostrøyk av egen pust, og det kom sju fugler til frokost. Rødstrupa satt nærmest og hadde ingen hast.

Alene, ja. Det får så være. Jeg har slutta å krangle på den dommen.

Men ikke i dag. I dag var vi åtte.

Bursdagen

Jeg fylte førtien på en mandag, og det er det mest førtien-på-en-mandag jeg vet om, å fylle førtien på en mandag.

Telefonen vibrerte klokka 07:42. Det var banken som gratulerte. Jeg lå og så på den meldinga lenge. «Gratulerer med dagen! Visste du at du kan samle lånene dine?» Det er der jeg er i livet nå. Den første som husker bursdagen min er en algoritme som vil selge meg refinansiering.

Mamma ringte klokka ni, det visste jeg at hun kom til å gjøre, hun har ringt klokka ni på bursdagen min i førtien år, først fra fasttelefonen i gangen hjemme, nå fra en mobil hun holder feil vei halvparten av tida. Hun sang. Hun synger hele sangen, alle versa, hvert år, og hun synger surt, og jeg sitter der på sengekanten i en kald leilighet og lar en gammel dame synge surt for meg gjennom en telefon, og det er det fineste som skjer meg det året, og sånn er det bare.

«Har du planer i dag da?» spurte hun etterpå.

«Ja da», løy jeg. «Skal finne på noe med noen kompisar.»

«Så hyggelig!» sa hun, og jeg hørte at hun valgte å tro på det, sånn som man velger å tro på værmeldinga i juli.

Karianne sendte melding klokka elleve. «Gratulerer med dagen bror! » Med raketten, ja. Karianne sender alltid den raketten. Jeg vet at den meldinga kom fra en påminnelse i kalenderen hennes, klemt inn mellom to møter, og at hun sendte den mens hun gjorde noe annet, men jeg svarte «takksøs» og la til en tommel, for vi er en

familie som kommuniserer i emojis nå, det er det språket vi endte opp med etter alle disse åra.

Roger ringte på ettermiddagen. Det var onsdag i forrige uke, så det var ikke onsdagsringinga, det var ekstra.

«Gratulerer med overlevelsen, gamle ørn», sa han.

«Takk, takk.»

«Førtien. Faen. Husker du førtiårsdagen din?»

Jeg husker den. Det vil si, jeg husker at jeg ikke feira den. Det var det året alt raste, lageret og Eirik og hele stasen, og jeg satt vel her og røyka og lot dagen gå forbi som en buss jeg ikke skulle med.

«Neste år tar vi den sjappa på Storo», sa Roger. «Førtito. Det er et jævlig undervurdert tall.»

Om kvelden unte jeg meg. Jeg hadde spart til det, faktisk spart, satt av åtti kroner i to uker som en unge med sparegris. Jeg kjøpte en frossenpizza - ikke First Price, den ordentlige, Grandiosa med ekstra ost - og en halvliter Ringnes, og så rulla jeg en som var tjukkere enn hverdagsreven, en søndagsutgave på en mandag.

Jeg dekte på ordentlig. Tallerken, glass til ølet, brettet et tørkepapir til serviett. Jeg tente til og med et telys jeg fant i en skuff, et sånt som har ligget der siden Eirik, og jeg satt der ved furubordet med pizza og øl og levende lys, aleine, og hvis noen hadde sett inn vinduet hadde de tenkt herregud for en trist jævel, og de hadde hatt rett, men de hadde også tatt feil, for det var faktisk fint. Det går an. Det går an at noe er trist og fint samtidig, det er kanskje det eneste jeg har lært på førtien år som er verdt å skrive ned.

Jeg tok med meg resten av reven ut på balkongen etterpå. Det var kaldt og klart, og over blokka på andre sida sto det faktisk stjerner, det gjør det ikke ofte her med all lysforurensinga, men den kvelden sto det noen der. Jeg satt i campingstolen med dyna rundt meg som et jævla telt og røyka og så på dem.

Førtien år. Halvveis, hvis jeg er heldig. Godt over halvveis, hvis jeg fortsetter sånn her, sa legen sist, men legen må si sånt, det er jobben hans.

Jeg prøvde å ønske meg noe, sånn man skal på bursdagen. Det tok lang tid. Alt det store var liksom brukt opp eller utgått på dato - jobb, kjærlighet, å bli noe. Til slutt landa jeg på dette, og jeg mente det:

Jeg ønsker meg et år til med onsdagene til Roger. Et år til med surt allsang klokka ni. Et år til med fuglene.

Man skal visst ikke si ønsket høyt, da blir det ikke oppfylt. Men det er tull. Jeg sa det høyt, ut i gårdsrommet, alle tre ønskene.

Det er ingen som hører uansett. Og hvis noen hører, så får de faen meg bare ordne det.

Jobbintervjuet

Etter to og et halvt år og hundre og noe søknader ble jeg kalt inn til intervju. Lagermedarbeider, natt, et distribusjonssenter på Langhus. Jeg leste den mailen fire ganger før jeg trodde på den, og så gjorde jeg noe jeg ikke har gjort på årevis: jeg strøyk ei skjorte.

Jeg fant til og med fram strykejernet uten å måtte lete, det sto der det alltid har stått, i skapet under trappa av ting fra det gamle livet. Skjorta var lyseblå og hadde vært pen en gang. Jeg sto der i stua og strøyk og kjente lukta av varmt bomullsstoff, og det er rart med lukter, den lukta er søndager i barndommen, det er mamma som stryker pappas skjorter til skift, og jeg måtte stå litt og holde meg fast i strykebrettet.

Jeg røyka ikke kvelden før. Det skal sies. Jeg satt på balkongen med en kopp te - te! - som en jævla munk, for jeg skulle være skarp. Jeg sov nesten ikke, men det var i det minste en edru søvnløshet, en gammeldags en, sånn man hadde før eksamen da man fortsatt trodde at eksamener betydde noe.

Toget til Langhus tar førti minutter. Jeg var ute i så god tid at jeg ble sittende på en benk utenfor distribusjonssenteret i tre kvarter og fryse i den tynne dressjakka som ikke lenger passer over magen, og se på lastebilene som svingte inn og ut. Det var et digert bygg, grått og nytt, en sånn boks de setter opp på et jorde på åtte måneder. Innafor der et sted var det en jobb. Min jobb, kanskje. Jeg satt og prøvde å se meg selv der inne, med refleksvest og skanner, og jeg

klarte det faktisk, det er det som er så jævlig, jeg klarte å se det helt tydelig, og det var et fint syn.

De var to som intervjuet. En HR-dame på min alder som het Cathrine og smilte mye, og en driftsleder som het Sindre og var - jeg må bare si det som det er - tolv år gammel. Ok, tjuette. Han hadde caps innendørs og kalte meg «kompis» og satt og scrolla på en iPad mens Cathrine stilte spørsmåla.

«Fortell litt om deg selv», sa hun.

Det er verdens enkleste spørsmål og verdens jævligste. Hva skal man si. Skal man si sannheten - jeg er en mann som en gang kunne et lager utenat, hver reol, hver snarvei, som hadde nøkler og ansvar og folk som ropte navnet mitt når noe måtte fikses, og så kom det et system fra Nederland, og siden har jeg sittet på en balkong og sett livet gå i reprise hos naboene? Man sier ikke det. Man sier det andre, det innøvde: elleve års erfaring, truckførerbevis T1 til T4, vant til høyt tempo, trives med fysisk arbeid.

«Det er et hull i CV-en her», sa Sindre uten å se opp fra iPaden. «Fra tjuetre. Hva har du drevet med?»

Hull. De kaller det hull, som om åra mine er tomrom, som om jeg ikke har levd dem, bare falt igjennom dem. Jeg hadde øvd på svaret. Jeg sa noe om at jeg hadde «brukt tiden på å omstille meg» og «holdt meg oppdatert på bransjen», og Sindre nikka sånn som man nikker når man ikke hører etter, og jeg satt der i den strøkne skjorta og kjente svetten komme, og jeg tenkte: han var i barnehagen da jeg begynte på lageret. Han lærte å sykle mens jeg tok truckbeviset.

Men så, helt på slutten, skjedde det noe. Sindre la fra seg iPaden og sa: «T4, sa du? Kan du sidelaster?»

«Jeg kan sidelaster», sa jeg. «Jeg har lossa trelast i sidevind på en utendørs tomt i åtte vintre. Jeg kan sidelaster sånn som du kan den iPaden.»

Det ble stille et halvt sekund, og så lo han, faktisk lo, og Cathrine lo, og jeg lo, og i det halve minuttet der var jeg et menneske i et rom med andre mennesker, en fyr med et fag, og ikke et hull.

De skulle «komme tilbake til meg i løpet av et par uker». Det er tre uker siden nå.

Jeg vet hvordan det går. Jeg har vært med før. Det kommer en mail en torsdag ettermiddag, «vi har dessverre gått videre med andre kandidater», og jeg kommer til å lese den to ganger og så gå ut på balkongen og rulle en tjukk en og si til meg sjøl at det var det toget.

Men skjorta henger fortsatt framme. Jeg har ikke hengt den inn i skapet igjen. Den henger på en hengslete kleshenger på soveromsdøra, lyseblå og strøken, og hver morgen ser jeg den, og jeg lar den henge.

Ikke fordi jeg tror noe. Men fordi en mann skal ha ei strøken skjorte hengende. I tilfelle. Det er hele religionen min nå, den kleshengeren: i tilfelle.

Garasjen

Faren min døde i februar for litt over et år siden, og jeg tenker på ham hver gang jeg kjenner lukta av motorolje, som heldigvis ikke er så ofte, og dessverre ikke er så ofte.

Han var ikke en mann av mange ord. Han var en mann av verktøy. Kjærligheten hans kom i form av ting som virka: en sykkel som var smurt, en dør som slutta å knirke, piggdekk lagt om i oktober uten at noen hadde spurt. Da jeg flytta hjemmefra som nittenåring, sa han ikke «jeg er glad i deg» eller «lykke til». Han ga meg en verktøykasse. Rød, Biltema, med et utvalg han hadde satt sammen sjøl, ikke det ferdige settet, han hadde plukka: god skiftenøkkel, ordentlig skrutrekkersett, vater, baufil. «Sånn», sa han. Det var talen.

Jeg har den ennå. Den står under vasken, og alt i den virker fortsatt, i motsetning til det meste annet han etterlot seg av arv i meg.

Etter at mamma fortalte det, det med verftet på åttitallet, har jeg tenkt mye på garasjen. Vi hadde en dobbeltgarasje, alt for stor for den ene Rekorden vi hadde, og pappa var der ute hver kveld etter middag, «skulle bare ordne litt». Jeg trodde i tretti år at han skrudde der ute. Nå tror jeg noe annet. Nå tror jeg at det sto en mann i en kald garasje på Vestlandet i to år og ikke visste hvordan han skulle klare å komme inn igjen til middagsbordet og være far, og at han fila og pussa og smurte på ting som ikke trengte det, fordi hendene måtte ha noe å gjøre mens hodet brant ned.

Ingen sa ordet «deprimert» i det huset. Det ordet fantes ikke på lager. Man var «litt sliten». Man «hadde mye for tida». Pappa hadde mye for tida i to år i en garasje, og så fikk han jobb på et mekanisk verksted i nabobygda, og så var det aldri mer snakk om det, og førti år etterpå sitter sønnen hans i en blokk i Oslo og gjør nøyaktig det samme, bare uten garasje og uten verksted i nabobygda, for det finnes ikke nabobygder lenger, det finnes bare distribusjonssentre og hull i CV-er.

Det siste året hans var han mest i stolen. Hjertet, som hadde vart siden han var femtiåtte, ga seg til slutt, og det gikk fort da det først gikk, det var vel det eneste ved den saken man kan kalle nåde. Jeg reiste hjem så ofte jeg hadde råd, som ikke var ofte nok, det er aldri ofte nok, det er en gjeld som ikke kan gjøres opp og som kreditor aldri nevnte med et ord.

Den nest siste gangen jeg så ham, satt vi i stua og så på nyhetene, og i reklamepausen sa han, uten å se på meg: «Går det bra med deg i Oslo?»

«Ja da», sa jeg. Jeg hadde vært arbeidsledig i fire måneder da. «Det går bra.»

Han nikka sakte, sånn han nikka når en motor ikke hørtes helt riktig ut men han ikke fant feilen. «Du», sa han så. «Hvis det ryker en pakning en dag. Da ringer du hjem. Det er ikke noe å gå og styre med aleine, sånt.»

Det var det nærmeste vi kom. To menn i en stue som snakker om følelser via bildeler. Jeg sa «ja da, pappa», og så kom nyhetene på igjen, og tre måneder senere bar jeg ham ut av kirka sammen med Roger, svogeren og tre onkler, og jeg husker at jeg tenkte at kista var for lett, at det umulig kunne stemme, en sånn mann skal veie mer.

Jeg ringte aldri hjem om pakningen. Den røyk, og jeg ringte ikke, for da var det ingen å ringe til, og mamma skulle slippe.

Men her om dagen var det en i oppgangen, hun aleinemora i andre, som hadde et sykkelsete som hadde løsna, ungen hylte, hele oppgangen hørte det. Og jeg vet ikke hva som for i meg, men jeg henta den røde kassa under vasken og gikk ned og sa «skal vi se på det». Det tok fire minutter. Riktig nøkkel, to grep, ferdig. Ungen tråkka avgårde rundt gårdsrommet som en rakett, og mora takka så mye at det ble flaut for oss begge.

Jeg sto igjen med skiftenøkkelen i handa. Pappas skiftenøkkel. Og jeg skal ikke sitte her og påstå at jeg hørte stemmen hans eller kjente handa hans på skuldra eller noe sånt piss, sånt skjer i filmer.

Men jeg sto der litt, da. I gårdsrommet, med verktøy som virker.

Sånn, tenkte jeg.

Det var hele talen.

Jonas

Fyren jeg kjøper av heter Jonas, og hvis du hadde møtt ham på gata hadde du trodd han jobba i barnehage. Det gjorde han faktisk også, før. Det er sånn Norge er blitt: barnehageassistenten selger hasj og lagerarbeideren er kunde, og begge stemte på partier som lovte at det ikke skulle bli sånn.

Jonas bor to stopp unna med bussen, i en toroms som ligner min, bare med flere planter. Levende planter, altså, vanlige. Monstera og sånt. Han har grønne fingre, Jonas. Det ligger vel i bransjen.

Handelen tar tjue sekunder. Det er resten som tar tid, og det er resten jeg egentlig kommer for, tror jeg, hvis jeg skal være ærlig, og det skal man jo, i det minste på papiret.

Jonas koker alltid kaffe. Han har en sånn stempelkanne og kjøper bønner det står ting på, «lys ristet», «bringeber og sjokolade i ettersmaken», og jeg drikker det og kjenner ingen bringeber, men det er den beste kaffen jeg får den måneden, og vi sitter i sofaen hans mellom plantene og prater. Han er tretti-tre. Han har lest mer enn meg. Det står Hamsun og Solstad i hylla hans ved siden av tre bøker om sopp, og første gangen jeg var der sa jeg «har du lest alle disse eller er det pynt», og han sa «har du tenkt å kjøpe eller skal du anmelde leiligheten», og siden har vi vært det man i mangel av et ærligere ord kan kalle venner.

Han røyk ut av barnehagen på grunn av ryggen. Prolaps, to operasjoner, den siste gjorde det verre. Han fortalte det en gang, rolig, sånn man forteller om vær: at han lå på gulvet i åtte måneder

og åt smertestillende til han merka at han begynte å like dem litt for godt, og at han da bytta til det grønne, «for da vet jeg i det minste hva jeg driver med», og at Nav i mellomtida hadde sendt ham på et tiltak der han skulle lære å skrive CV av en fyr som aldri hadde hatt en jobb utenom å lære folk å skrive CV.

«Jeg er ikke stolt av dette», sa han en kveld og nikka mot vekta og posene på bordet. «Men jeg er ferdig med å skamme meg også. Skam er en fulltidsjobb, og den er ulønna.»

Jeg har tenkt mye på den setninga. Den er bedre enn det meste jeg har lest av folk med stipend.

Vi har regler, Jonas og jeg, uuttalte men faste. Jeg kjøper aldri mer enn jeg har råd til, og han selger meg aldri mer enn jeg ber om. En gang, i en svart uke etter et avslag, spurte jeg om noe sterkere, jeg visste at han visste hvor sånt fantes. Han satte fra seg koppen og så på meg lenge.

«Nei», sa han. «Og hvis du spør igjen, mister du kaffeavtalen.»

Det er sånt som ikke synes i statistikken. Der er Jonas et tall i feil kolonne, en «aktør i rusmiljøet». Ingen fører opp at aktøren i rusmiljøet er den eneste som har sagt et hardt og kjærlig nei til meg på fem år. Legen sier «vi kan prøve å trappe ned litt» med ryggen til, mens han skriver. Jonas ser på meg og sier nei og mener meg.

Sist jeg var der, hadde han fått en ny plante, en avlegger av monsteraen, den sto i et syltetøyglass med vann og hadde fått ei lita rot.

«Ta med den», sa han. «Du har ingenting levende i den leiligheten din, det er ikke bra for hodet.»

«Jeg har fugler på brettet.»

«Fuglene bor ikke hos deg. Ta planta.»

Så nå står det et syltetøyglass i vinduskarmen min med en avlegger i, og jeg skifter vann på den annenhver dag, og rota har blitt lengre, det er to nå, og jeg står der hver morgen og sjekker, en

voksen mann som står og ser på røtter i et glass som om det var børsen.

Barnehageassistent, tenker jeg av og til. Han fant vel aldri helt ut av å slutte.

II - V I N T E R

Vaskeriet

Vaskemaskinen min døde med et smell en tirsdag, midt i sentrifugeringa, som en gammel boxer som går i gulvet i tolvte runde. Den hadde stått på for hardt liv i femten år, den maskinen, den var her før meg, den fulgte med leiligheten som en sliten sjel som ikke fikk fred. Jeg satt på huk foran den og lukta svidd gummi og visste at dette var et dødsfall i familien jeg ikke hadde råd til.

Ny maskin: fire tusen, minst. Brukt på Finn: åtte hundre pluss frakt pluss det å måtte snakke med et menneske fra Bærum i en oppgang. Alternativet: myntvaskeriet nede ved senteret, femti kroner maskinen, tretti for trommelen.

Så nå går jeg på vaskeriet annenhver uke med en IKEA-pose over skuldra som en jævla julenisse med skittentøy, og jeg skal si deg noe som ingen sier høyt: vaskeriet er det beste som har skjedd meg i år.

Det er noe med det stedet. Lyden, først og fremst. Tolv maskiner som durar i kor, det er som å sitte inni en stor varm mage. Det lukter såpe og varmt stoff, og det er alltid for varmt der inne, og på veggen henger det en plakart fra 2019 om en tapt katt som het Findus, og ingen har tatt den ned, og jeg håper ingen gjør det heller, for nå er Findus vår alle sammen.

Og folka. Vaskeriet er det siste stedet i byen der folk ikke har noe å skjule, for hva faen skal du skjule når underbuksene dine ligger og slår kollbøtter i et vindu i hodehøyde. Det er meg, det er en somalisk familie der faren bretter håndklær med militær

presisjon, det er en russestudent som sover oppå tørketromlene, og det er Gerd.

Gerd er åtti-tre og har vaskemaskin hjemme.

Hun sa det selv, andre gangen vi satt der. «Jeg har maskin hjemme, jeg», sa hun og så rett fram. «Men her er det folk.» Hun sa det uten skam, helt tørt, som en værobservasjon, og jeg satt der med mine egne halvløgner om hvorfor jeg går rundt og gjør ting - jeg skulle jo bare, jeg må jo uansett - og så kommer denne dama og bare sier det rett ut. Her er det folk. Åtti-tre år og ærligere enn hele resten av byen til sammen.

Gerd har vaska for en overlege i førti år, «huset hans, altså, ikke ham», og hun har meninger om alt: kongehuset (for dyrt), naboeene (for stille), sønnen i Spania (ringer for sjelden, «men han har jo den kona»). Hun spør aldri hva jeg lever av. Hun spurte én gang hva jeg drev med, og jeg sa «jeg er mellom to jobber», og hun så på meg over brillene og sa: «Det var da et fint sted å være. Da har du utsikt til begge.» Og så snakka vi aldri mer om det, og jeg kunne kysset henne for det.

Forrige torsdag hadde hun med kringle. Hjemmebakt, i matpapir. «Jeg baker for mye», sa hun. «Det er kroppen som husker en større familie.» Vi satt på den harde benken mellom vaskemaskin fire og fem og åt kringle mens klærne mine gikk rundt og rundt, og Findus så på oss fra plakaten, og russen snorka oppå trommelen, og faren fra Somalia bretta og bretta, og jeg tenkte at hvis en gud finnes og han er noe tess, så ser det sikkert omtrent sånn her ut hos ham. Varmt, litt for trangt, alle med hvert sitt skitne tøy, og noen som har med kringle uten grunn.

Maskinen min hjemme har jeg ikke fått båret ut ennå. Den står der død og full av det siste tøyet som aldri ble ferdig. Jeg burde ringe borettslaget om henting.

Jeg tror jeg venter litt til. Sånn cirka til våren. Eller til Gerd slutter å bake for mye, hva enn som kommer sist.

Biblioteket

Det finnes ett sted igjen i dette landet der du kan være menneske uten å betale for det, og det er biblioteket. Alt annet koster. Sitte på kafé: femti spenn for en kaffe du må drikke fort nok til at de ikke ser stygt på deg. Kjøpesenteret: gratis å gå der, men hele bygget er en maskin som er bygd for å minne deg på alt du ikke har. Biblioteket vil deg ingenting. Biblioteket sier: her er varme, her er stoler, her er alt menneskene har tenkt, sitt så lenge du vil, og du må ikke kjøpe en dritt.

Jeg begynte å gå dit i vinter, først ærlig talt bare for å spare strøm. Det er sant, og det er flaut, men fattigdom har ingen stil: jeg satt hjemme i boblejakke og regna på panelovnene, og så tenkte jeg at biblioteket har fyring, det er mine skattepenger - vel, det var mine skattepenger, en gang - og så gikk jeg dit, og så ble det en greie.

Jeg har fast plass nå. Andre etasje, innerst ved vinduet, ved siden av tidsskrifthylla ingen rører. Vi er en fast gjeng der oppe, uten at vi har snakka sammen: en gammel fyr som leser Klassekampen med lupe og fnyser høyt, ei dame som strikker og hører på lydbok, og en ung fyr med for stor jakke som jeg mistenker sover ute, som sitter ved laderen og ser filmer uten lyd. Bibliotekarene lar ham sitte. Bibliotekarene lar alle sitte. Jeg har begynt å tro at bibliotekarene er de siste som holder linja, at når alt annet ryker kommer det til å stå en dame med hårspenne og skanner og forsvare sivilisasjonen til siste bok.

Det var der jeg fant Bukowski. Jeg skulle egentlig bare på do, og så sto det ei tralle med innleverte bøker, og det lå en tynn jævel øverst, «Post Office», og på baksida sto det noe om en fyr som drakk og jobba på posten og ga stort sett faen. Jeg tenkte: endelig en kollega.

Jeg leste den i ett jafs, hjemme, på balkongen, med dyne og rev. Og jeg satt der etterpå, helt stille. Jeg har jo skrevet ei bok sjøl, det er ikke det, men jeg hadde aldri trodd at litteratur, det med stor L, var noe for en som meg som leser, at det var noe Karianne og Preben hadde i hylla i fargesortert rekkefølge. Og så viser det seg at en av de mest leste forfatterne i verden var en blakk fyllik med dritjobb som skreiv om bakrus og husleie og dama som dro, og at folk i femti land leser det og kjenner seg igjen.

Det er det litteratur er, har jeg skjønt nå. Det er ikke fine ord. Det er at en eller annen jævel et annet sted i verden, gjerne død, rekker handa ut gjennom papiret og sier: jeg vet. Jeg satt der også. Du er ikke gal, og du er ikke den eneste, og det gikk an å skrive om det, altså gikk det an å leve i det.

Nå låner jeg tre-fire bøker i uka. Jeg leser alt mulig, jeg har ingen dannelse så jeg har heller ingen fordommer, jeg leser krim og Hamsun om hverandre. Hamsun, forresten - «Sult» - den burde deles ut på Nav. En fyr som går rundt i Kristiania og er så blakk at han tygger på treflis og likevel så stolt at han gir bort de siste øra sine for å ikke virke fattig. Jeg leste den og lo høyt og hadde lyst til å grine, for jeg har gjort det, jeg har stått på Kiwi og lagt tilbake kjøttdeigen med en mine som om jeg bare hadde ombestemt meg, som om jeg egentlig hadde tenkt å ha fisk.

Damen med strikketøyet nikker til meg nå. Klassekampen-gubben har begynt å legge fra seg avisa til meg når han går, «det står bare piss i den i dag», sier han hver gang, og gir meg den likevel. Fyren med den store jakka fikk med seg en av

bibliotekarene bort til en plakat om «gjeldsrådgivning drop-in» her om dagen, og jeg satt og så på og tenkte at det skjer mer sosialpolitikk ved den laderen enn i hele regjeringskvartalet.

Åpningstidene er problemet. Klokka ni stenger de, og vi i den faste gjengen går ut i mørket hver til vårt, gubben til Klassekampen-leiligheten sin, strikkedama til sitt, fyren med jakka til det han har, og jeg hjem til balkongen.

Men jeg har alltid med meg to-tre døde jævlere i posen som vet hvordan det er.

Man går liksom ikke helt aleine da.

Kurset

Vibeke vant til slutt. I januar begynte jeg på kurs i jobbmestring, tre dager i uka, i et kontorbygg på Helsfyr der halve etasjen sto tom, noe jeg valgte å ikke si noe om, men tenk litt på det: de leier tomme kontorlokaler for å lære arbeidsledige å komme seg i arbeid, i lokaler som er ledige fordi firmaet som var der la ned. Det er sånt man ikke kan si høyt, for da er man «negativ», og negativ er det verste man kan være på kurs. Man kan komme rusa, man kan sove, men man skal for faen ikke være negativ.

Vi var elleve stykker. Jeg hadde gruet meg i tre uker, jeg hadde sett for meg en forsamling av tapere, og så satt jeg der første dagen og så meg rundt og skjønnte at jeg måtte justere begrepet, for i så fall var jeg en av dem, og dessuten: en tidligere butikksjef på seksti-en som ble «overtallig» etter tretti år. En hjelpepleier med ødelagte skuldre. En IT-fyr på femtifem som kunne systemer ingen bruker lenger. Ei jente på tjueseks med angst og tre avbrutte studier som satt ytterst ved døra de to første ukene, bokstavelig talt klar til å rømme. En fyr fra Eritrea med to universitetsgrader som ingen i dette landet gadd å regne om.

Elleve stykker som alle hadde møtt opp. Det slo meg allerede første dagen: alle disse menneskene som samfunnet har avskrevet, de sto opp i mørket, tok bussen i snøføyka og møtte opp på Helsfyr klokka ni. Det er ikke tapere. Tapere blir hjemme. Jeg vet det, for jeg har vært taper i lange perioder, og da blir man hjemme.

Kurslederen het Geir Arne og var en sånn fyr som har vært sportstrener en gang og aldri kommet over det. Han sa «gutta» til alle, inkludert damene, og han hadde powerpoints med bilder av fjelltopper og ordtak. «Det er ikke motvind som avgjør, det er hvordan du setter seilet!» Andre dagen skulle vi «finne vår indre motivasjon» ved å skrive tre ting vi var stolte av på en gul lapp. Jeg satt lenge med den lappen. Butikksjefen ved siden av meg satt også lenge. Til slutt så vi på hverandre, og han sa lavt: «Har du noe? Jeg kan sitere deg, så siterer du meg.» Og der, akkurat der, i den galgenhumoren over to blanke lapper, var det mer jobbmestring enn i hele powerpointen.

For det er det som er den store hemmeligheten med sånne kurs, og jeg sier det gratis: kurset er piss, men folka er gull. Innholdet kunne vært en brosjyre. Men elleve mennesker som er like langt nede som deg, som ler av de samme tinga, som vet nøyaktig hvor mye et avslag veier - det finnes ikke på resept, det.

Vi begynte å gå ut i pausene, noen av oss, og røyke - vanlige røyk, jeg holder mitt for meg sjøl - og i det røykehjørnet på Helsfyr, i tolv minus, oppsto det noe. Hjelpepleieren, Anne-Grethe, viste seg å være dødsens vittig, sånn mørk sykehushumor som er hardere enn noe jeg kan levere. IT-fyren fiksa mobilen til Eritrea-fyren, Dawit, og Dawit, viste det seg, hadde vært lektor i matematikk, og nå hjelper han dattera til Anne-Grethe med R2 over telefon hver søndag, gratis, «fordi hjernen min råtner ellers».

Jenta med angsten, Ida, flytta seg forresten innover i rommet, uke for uke, stol for stol. Ingen kommenterte det. Siste uka satt hun i midten og delte ut kake hun hadde bakt sjøl, og Geir Arne trodde sikkert det var powerpointene hans som hadde virka, og han kan få lov å tro det, han skal jo også leve.

Kurset varte i åtte uker. To har fått jobb: butikksjefen står i dagligvare igjen, «tre hakk ned og halv lønn, men faen, jeg har et

sted å gå», og Dawit fikk endelig papirene godkjent og vikarierer på en ungdomsskole i Groruddalen, der de sikkert ikke aner hvor heldige de er.

Vi andre ni går fortsatt og venter. Men vi har ei gruppe på Messenger nå. Den heter «Seilerne», det var Anne-Grethe som kalte den opp etter Geir Arnes motvind-ordtak, som hån, men så ble navnet liksom varmt etter hvert, sånn navn kan bli.

Det tikker inn meldinger der hver dag. Noen har vært på intervju. Noen har fått avslag og får seks sinte emojis og en «deres tap!!» fra Anne-Grethe. Noen sender bare et bilde av kaffen sin.

Nav kommer aldri til å måle det. Det finnes ingen kolonne for det i statistikken deres. Men jeg skal si det som det er: kurs i jobbmestring hjalp meg ikke ut i jobb.

Det hjalp meg med noe større. Det minna meg på at jeg er elleve.

Julaften på Nordstrand

Karianne ringte i slutten av november. Karianne ringer aldri, Karianne sender raketter, så da telefonen viste «Karianne søster» visste jeg at det enten var noe galt eller noe verre.

«Du kommer til oss på julaften», sa hun. Ikke et spørsmål der heller. Damene i familien min har slutta å stille spørsmål til meg, de har vel skjönt at spørsmål gir meg en utvei, og at jeg tar den hver gang.

«Jeg vet ikke helt, søs -»

«Mamma blir syttini neste år. Hun skal slippe å tenke på hvor du er på julaften. Du kommer. Preben henter deg klokka to.»

Så det var avgjort. Jeg brukte tre uker på å grue meg, ordentlig grundig gruing, med alt som hører til: våkne netter, halvskrevne unnskyldningsmeldinger jeg sletta, en plan om influensa som jeg ga opp fordi mamma gjennomskuer influensa fra førti kilometers avstand som en jævla flaggermus.

Preben henta meg klokka to, presis, i en Tesla som lukta ny selv om den var tre år gammel. Det er noe med Preben. Jeg har brukt femten år på å mislike ham, og det er vanskelig, for han gir meg ingenting å jobbe med. Han er vennlig. Han er alltid vennlig, jevnt og traust vennlig, som et kjøleskap. Vi satt i den stille elbilen gjennom byen og han spurte om ting og jeg svarte kort, og så, på Mosseveien, sa han plutselig:

«Jeg ble arbeidsledig i nittiåtte. Åtte måneder. Jeg forteller det ikke til folk, men jeg tenkte du skulle vite det.»

Jeg satt helt stille. «Jaha», sa jeg, som en idiot.

«Åtte måneder», gjentok han. «Jeg husker fortsatt nummeret på kølappsystemet. Sytten-null-fire hadde de på kontoret på Ryen.» Så sa han ikke mer om det, og vi kjørte resten i stillhet, men det var en annen stillhet enn før, og jeg satt der og måtte pusse opp femten år med forakt, og det er faen meg et arbeid, det, å måtte like noen man har innreda seg med å avsky.

Huset deres er stort og hvitt og lukter aldri av noe. Ungene, Emil og Hedda, er blitt fjorten og seksten og var høfligere enn forventet, de er i den alderen der onkler er møbler, og det passa meg fint, møbler har ingen CV. Mamma var der allerede, i den vinrøde kjolen hun har hatt til jul siden Kong Harald var ung, og da jeg kom inn dørå tok hun rundt meg og holdt et sekund for lenge, og jeg kjente gjennom kåpestoffet hvor liten hun er blitt, og jeg måtte se lenge på en juledekorasjon etterpå.

Middagen var ribbe og alt virka. Sånn er det der i huset: alt virker. Svoren var sprø, rødkålen hjemmelaga, Preben holdt en liten tale for mamma som var akkurat passe, og jeg satt der i den lyseblå skjorta - den fra intervjuet, den fikk endelig oppdraget sitt - og venta på at noen skulle spørre om jobb. Det er det jula egentlig handler om for sånne som meg: å sitte gjennom fire timer og vente på spørsmålet.

Det kom aldri. Jeg skjønnte etter hvert at det var avtalt. Noen hadde sendt ut et notat i forkant, Karianne sikkert, «ingen spør han om jobb», og jeg burde vel vært takknemlig, men det gjorde noe rart med meg, for det å bli skåna er også en måte å bli sett på, det står «skjør» på et usynlig skilt rundt halsen din, og alle leser det og smiler og sender rødkålen videre.

Men så, etter maten, skjedde det noe. Emil, fjortenåringen, satt og klaga over at sykkelgiret hans hakka. Og før jeg rakk å tenke sa

jeg: «Det er bare vaieren som har strukket seg. Det fikser vi på ti minutter, har dere en femmer unbrako?»

Og så sto vi i den flislagte garasjen deres, ungen og jeg, med sykkelen opp ned, og jeg viste ham stramskruen og hvordan man hører seg fram til riktig spenn, klikk for klikk, og han var faktisk interessert, fjorten år og lut lei av skjermen sin egentlig, det er de, de sier det bare ikke. Og gjennom garasjevinduet så jeg mamma stå i stuevinduet og se på oss, og hun lot som hun retta på en julestjerne.

Preben kjørte meg hjem i ellevetida. I bilen sa han: «Det der med giret. Emil har snakka om sykkel hele høsten. Vi kjøper jo bare nytt, vi, jeg kan ikke sånt.» Han trumma litt på rattet. «Det er en fin ting å kunne, det du kan.»

Jeg gikk opp til leiligheten min, og den var like kald og skeiv som før, og på benken lå det restepose fra Karianne, ribbe og sju slag, hun hadde stukket den i hendene mine i døra, «du tar med dette, ellers kaster jeg det», løgnen hennes var like blank som alltid, den dama kaster ikke mat, hun er tross alt mammas datter.

Jeg satte posen i kjøleskapet og gikk ut på balkongen. Det snødde litt, sånn tafatt Oslo-snø som ikke helt orker. Borte i fjerde var det mørkt hos Einar, han er hos dattera i Danmark i jula, tomatgardinene hans sto tomme.

Julaften. Jeg hadde grudd meg i tre uker, og så var det det som var jula: en svoger med et kølappnummer i hodet siden nittiåtte, en unge med et sykkelgir, ei mor i vinrød kjole som holdt et sekund for lenge.

Det var ikke det at det ikke var vondt. Alt var vondt, hele kvelden, det er vondt å se sitt eget liv fra Nordstrand, man ser så jævlig langt derfra.

Men det var vondt sånn som det er vondt når føttene tiner etter frost.

Det verker sånn, når det kommer liv i noe igjen.

Nyttårsaften

Nyttårsaften er amatørernes kveld, sa Roger en gang, og han har rett. Det er kvelden da folk som har det bra skal late som de har det enda bedre, og folk som har det jævlig skal se på. Hele byen kler seg opp og skåler og roper ned tellinga som om det å overleve et årstall var en prestasjon, og så står vi andre i vinduene våre som skygger i teaterkulissene.

Jeg pleier å ha en plan for den kvelden, for kvelder uten plan er farlige kvelder for sånne som meg. Planen er alltid den samme: god middag av restene fra jula, en tjukk en til klokka elleve, og så balkongen til fyrverkeriet. Jeg ser på fyrverkeri hvert år. Det er gratis, det er vakkert, og det er betalt av folk med dårligere økonomisk vurderingsevne enn meg, hvilket er en sjelden og oppløftende følelse.

Men i år ble det annerledes, og det var Messenger-gruppas skyld.

Det begynte med at Anne-Grethe skreiv i «Seilerne» den tjuende: «hvem faen av dere har planer nyttårsaften? vær ærlige.» Det ble stille i gruppa i to timer. Så skreiv IT-fyren, Terje: «Jeg har en frossenpizza og en katt.» Så skreiv Ida: «ingen planer. pleier å legge meg før tolv, orker ikke smellene aleine.» Og så, en etter en, tikka det inn, hele havarikommisjonen, ingen hadde noe, og Anne-Grethe skreiv: «greit. da har vi planer alle sammen. jeg har stort nok kjøkkenbord. ta med det dere har.»

Jeg satt med den invitasjonen i to dager. Det er det ingen som skjønner, de som har det greit: at det vanskeligste ikke er

ensomheten, det er døra ut av den. Ensomheten er i det minste kjent terreng, man vet hvor mina ligger. Et kjøkkenbord hos ei hjelpepleier på Haugerud, derimot - hva skulle jeg ha med? Hva skulle jeg si? Hvem er jeg ved et bord?

Jeg tok med ribberestene fra Karianne og to talgkuler til Anne-Grethes fuglebrett, for hun hadde nevnt på kurset at hun mater fugler, det var faktisk det første hun og jeg snakka om noensinne. Bussen dit tok førti minutter, og jeg var innom tanken på å snu omtrent elleve ganger.

Vi ble sju stykker rundt det bordet. Anne-Grethe hadde laga lapskaus i ei gryte på størrelse med en badestamp. Terje hadde med pizzaen «i tilfelle», og Dawit kom med en eritreisk linsegrøt som het noe jeg ikke klarer å stave men som var det beste på bordet, og han visste det, han sto og småsmilte over gryta si som en trener som har hemmelig taktikk. Ida hadde bakt igjen. Butikksjefen, Odd Einar, kom rett fra jobb i dagligvaren med to poser utgåtte julebrus «som ellers skulle kastes», og jeg tror ham nesten.

Og det rare skjedde, det som alltid er det rare: det var lett. Det er lett å sitte ved et bord der alle er blakke. Ingen skal noe sted etterpå. Ingen har et selskap til som er finere. Ingen spør hva du «driver med», for alle vet hva alle driver med: vi driver og venter, hele gjengen, og når alle venter er det ingen skam i det lenger, da er det bare en tilstand, som vær.

Anne-Grethe fortalte sykehus historier som ikke kan gjengis. Terje viste seg å kunne korttriks, ordentlige, sånne som får voksne folk til å hyle. Dawit og Odd Einar havna i en times diskusjon om fotball der de var rørende uenige om alt. Ida satt i midten av sofaen - midten, igjen, jeg la merke til det - og lo så hun hiksta.

Klokka tolv sto vi ute på Anne-Grethes altan, alle sju, stua i kammen som sild, og hele Groruddalen eksploderte under oss. Det smalt fra Furuset til Trosterud, himmelen sto i grønt og gull, og nede

i borettslaget ropte folk godt nyttår på fjorten språk. Anne-Grethe delte ut plastglass med musserende fra Rema, og vi skålte, og Odd Einar sa høytidelig: «For et bedre år. Faen heller, lista ligger jo lavt.»

Og alle lo, men alle mente det også, det er sånn hos oss, alt er begge deler samtidig.

Jeg tok siste bussen hjem halv to. Den var full av glitrende, skrålende folk på vei fra fest til fest, og jeg satt bakerst med den tomme ribbeposen og så ut vinduet, og for en gangs skyld kjente jeg ikke på at jeg var utafor det der. Jeg kom faen meg fra fest, jeg også. Det sto sikkert ikke på meg, men jeg visste det, og det holder lenge.

Nytt år, samme liv. Men i lomma lå det en lapp fra Anne-Grethe, skrevet med sykepleierskrift, altså uleselig, men jeg fikk den tyda til slutt:

«Første onsdag i februar. Lapskausrest i fryseren. Kom.»

Folk skåler i champagne for framtida.

Jeg har en frossen lapskausrest på Haugerud.

Vi får se hvem av oss som er rikest i mars.

Tanna

Det begynte som et lite nag nede til venstre, en sekser i underkjeven, i midten av januar. Jeg kjenner kroppen min, jeg visste med en gang hva det var, og jeg gjorde det alle blakke folk gjør med tannverk: jeg innleda forhandlinger.

Man forhandler med tanna. Man sier: hvis du holder deg i ro, skal jeg tygge på høyresida. Man sier: jeg skal pusse bedre, jeg skal kutte ned på sukkeret, bare ikke bli verre. Man kjøper Ibux i storpakke og tar to om morgenen som andre tar tran. Man vet - man vet det jo, hele tida vet man det - at tenner ikke forhandler, at det bare går én vei, at hver dag man venter blir dyrere. Men tannlege er ikke helse i dette landet. Kroppen er gratis fra halsen og ned; hue og kjeften får du finansiere sjøl, som om det å tygge var en hobby, som om tanna var en fritidsbåt.

Jeg søkte på det. Rotfylling og krone: fra tolv til atten tusen. Trekking: to og et halvt. Så det var regnestykket, det sto der og glodde på meg: å redde tanna kostar sju ganger mer enn å drepe den. Sånn er det å være blakk, det er å stå i en butikk der alt du har råd til er tap.

I tre uker holdt Ibuxen linja. Så, en natt i februar, gikk tanna til krig. Jeg har hatt vondt før, jeg har brukket ribbein på lageret, men nervesmerter fra ei tann er noe eget, den er ikke i kjeven, den er i hele skallen, den pulserer i takt med hjertet så du hører ditt eget blod som en trommeslager som hater deg. Jeg gikk rundt og rundt i leiligheten klokka fire om natta med kinnet i handa, og jeg tok det

jeg hadde av rev, og jeg skal være ærlig: det hjalp på panikken og ingenting på smerten, og jeg endte på badegulvet med ryggen mot badekaret og satt der til det ble lyst og tenkte tanker fra middelalderen.

Klokka åtte ringte jeg tannlegevakta. Dama i telefonen var vennlig og sa at en akutt-time kosta fra elleve hundre og oppover, «pluss behandling». Jeg takka og la på og satt og så på telefonen. Elleve hundre pluss behandling. Jeg hadde seks hundre og førti og ni dager igjen av måneden.

Og her kommer den delen av historia jeg helst skulle vært foruten, for den handler om hvem man ringer klokka halv ni om morgenen når det brenner. Jeg ringte ikke mamma, hun har minstepensjon og hjerte til å gi meg begge deler. Jeg ringte ikke Karianne, jeg hadde heller trukket alle tretti-to sjøl med pappas skiftenøkkel.

Jeg ringte Roger.

Han svarte på andre ring, og jeg fikk sagt omtrent en halv setning før han avbrøt: «Hvor mye og hvilket kontonummer.» Sånn. Ikke «hva har skjedd», ikke «har du prøvd», ingen sølvpapirtale om økonomisk planlegging. Hvor mye og hvilket kontonummer. Jeg begynte å si noe om nedbetaling, og da ble han faktisk sur, eneste gangen jeg har hørt Roger sur på meg: «Hold kjeft med det der. Du var med og bar faren min ut av kirka. Vi fører ikke regnskap, du og jeg. Vipps meg adressa til tannlegen istedenfor så veit jeg hvor du er.»

Tannlegen var fra Irak og het Sami og var kanskje den fineste fyren jeg har møtt på år og dag. Han så på tanna, så på røntgen, og så på meg, og han var stille litt, og så sa han: «Denne kan reddes. Men jeg må spørre deg noe, og du skal svare ærlig, for begge svar er greie: hva er økonomien din?»

Ingen har spurt meg sånn før. Rett ut, uten omveier, med begge svar godkjent på forhånd. Jeg sa det som det var. Han nikka, ikke noe medlidenhetsansikt, bare et faglig nikk, som en håndverker som får vite hva slags materialer som er tilgjengelig.

«Da trekker vi», sa han. «Og jeg skal si deg en ting: folk går rundt med hull i tanngarden over hele verden og lever gode liv. Det er en tann, ikke en karakter.»

Det tok tjue minutter. Han var flink, jeg kjente nesten ingenting, og underveis fortalte han om faren sin, som var tannlege i Bagdad, «han trakk tenner gjennom tre kriger, han sa alltid: tanna vet ikke hvem som bombet».

Jeg gikk ut derfra fire og et halvt tusen fattigere - Rogers penger, krig i meg over det, men det er en annen historie - og én tann lettere, nummen i halve trynet, og det raraste av alt: nesten lykkelig. Det er smertens dritne lille hemmelighet, det, at når den slipper taket blir bare det å gå bortover et fortau en fest. Jeg kjøpte en softis på Narvesen, i februar, numne som jeg var i kjeften, halvparten rant nedover jakka, og jeg brydde meg ikke.

Nå har jeg hull i rekka nede til venstre, jeg kjenner det med tunga hundre ganger om dagen, som man kjenner på alt man har mista.

Men jeg tygger på høyre, og det går. Det er en tann, ikke en karakter.

Og første onsdagen etterpå, da Roger ringte som vanlig, svarte jeg på første ring, og han sa: «Nå, kompis. Fikk du bank av ei tann?»

«Ja», sa jeg.

«Bra», sa han. «Da er du i det minste i aktivitet. Det maser jo Nav sånn om.»

Flyttejobben

Det var Jonas som skaffa meg den, så absurd er økonomien min blitt: dealeren min er også arbeidsformidleren min, og han har bedre treffprosent enn Nav.

«Kompisen min Bjørnar driver flyttebyrå», sa han over kaffen. «Helt hvitt, altså, faktura og greier. Han mangler folk som kan bære og som møter opp. Du kan bære, og du møter opp. Det er de to tinga.»

Sånn ble jeg flyttemann på timesbasis, tilkalling, tre hundre og femti hvite kroner timen, meldt inn til Nav etter alle kunstens regler, som betyr at de trekker meg i dagpenger med den ene handa mens de klapper meg på hodet med den andre og fører meg opp som «delvis i aktivitet». Regnestykket går nesten i null. Jeg gjør det likevel. Det er ikke penga, det er noe annet, noe jeg ikke helt fant ordet for før etter den tredje jobben.

Bjørnar er en diger, rolig fyr med hestehale og et lasteplan-blikk som ser på en trapp i tre sekunder og vet nøyaktig hvordan sofaen skal vinkles. Vi er som regel tre mann: Bjørnar, jeg, og en ung polakk som heter Piotr som løfter som en gaffeltruck og synger lavt for seg sjøl på jobb, alltid, hele dagen, det er som å jobbe ved siden av en radio med dårlig signal, og jeg har blitt så jævlig glad i det.

Og her er saken med flyttejobben, det ingen forteller deg: du ser rett inn i livet til folk. Ikke fasaden - flyttedagen er den ene dagen fasaden er pakka ned i esker. Du ser hva folk faktisk har, hva de

faktisk sparer på, hva som står igjen i hjørnene når alt de viser fram er båret ut.

Vi flytta en enkemann fra villa til omsorgsleilighet. Femti år i samme hus. Han gikk rundt oss hele dagen og ville hjelpe, åtti-sju år gammel, og Bjørnar, som er klokere enn de fleste med mastergrad, ga ham oppgaver: «Du, kan du passe på at vi ikke glemmer noe i andre etasje?» Og gubben gikk vakt i andre etasje hele dagen, med en jobb, med et ansvar, i stedet for å stå og se på at livet hans blei båret ut i pappesker av fremmede. Til slutt sto vi i det tomme soverommet, han og jeg, og han pekte på et merke i gulvet: «Der sto senga i femti år. Ser du sporene?» Fire små groper i parketten. «Vi kjøpte den senga i Sverige i syttitre. Solveig ville ha den.» Jeg sa at det var fine spor. Han nikka lenge. «Ja», sa han. «Det er det som er huset, det. Sporene. Resten er bare planker.»

Vi flytta et ung par inn i sin første leilighet, hun gravid i sjuende måned og dirigerte fra en campingstol som en general, han i full panikk over et Ikea-kjøkken i førtisju esker. Vi flytta ut et samlivsbrudd - det verste oppdraget, alle flyttefolk vet det - der han sto i den ene enden av stua og hun i den andre, og de skulle dele bohemen mellom seg, og de krangla lavmælt om en vaffeljern til vi alle ville dø, og til slutt sa Piotr, som nesten aldri sier noe: «I Polen sier vi: den som krangler om vaffeljernet, savner vaflene.» Det ble helt stille. Så begynte hun å grine, og han også nesten, og vaffeljernet ble stående igjen på benken da begge var kjørt hver til sitt, og for alt jeg vet står det der ennå.

Og jeg fant ordet, altså. Etter tredje jobben, i bilen hjemover, mør i ryggen og med støv i halsen, fant jeg ordet for hvorfor jeg gjør dette for nesten null netto: nyttig. Jeg kjøpte hjem og var nyttig. Det er et lite, grått ord, man får det ikke printa på caps, men det er et hardtslående jævla ord når man har vært foruten det i tre år. Noen ringer og spør om akkurat jeg kan komme i morra klokka sju.

Kroppen min løser problemer. En sofa skal opp en umulig trapp, og så, med tre menns puls og noen banneord og Bjørnars geometri, er den oppe, og det er ingen tvil om resultatet, ingen «vi går videre med andre kandidater» - sofaen er oppe, det kan alle se.

I går kveld ringte Bjørnar. «Du», sa han. «Våren er høysesong. Jeg kan gi deg fast to-tre dager i uka fra april. Fortsatt tilkalling på papiret, men du veit. Fast i praksis.»

Jeg sto på balkongen med telefonen og kjente etter i ryggen, som verka, og i hodet, som ikke gjorde det.

«Jeg møter opp», sa jeg.

«Jeg veit», sa Bjørnar. «Det er derfor jeg ringer deg.»

Hunden

Einar i fjerde brakk lårhalsen på isen utafor Rema i slutten av februar. Jeg fikk vite det av aleinemora i andre, Silje heter hun forresten, det har jeg endelig lært meg, hun sto i gårdsrommet med ungen og fortalte at ambulansen hadde vært der om morgenen, og at det sto en hund igjen i leiligheten hans.

Jeg visste ikke at Einar hadde hund. Fire år har jeg sett på den mannen over gårdsrommet, jeg vet når han vanner og når han legger seg, og så visste jeg ikke det viktigste. Det viser seg at den aldri går tur i gården, han har kjørt den til et jorde ved Østensjøvannet hver dag i bilen, en gammel stasjonsvogn jeg trodde bare sto der. Sånn kan man kjenne folk: i silhuett, og ta feil av alt.

Det endte med at dattera i Danmark ringte rundt i oppgangen fra utlandet, desperat, og Silje sa - og jeg skal huske henne det til evig tid, både for tilliten og for frekkheten - «han i tredje er hjemme på dagtid».

Han i tredje. Det er tittelen min. Og sånn fikk jeg nøkkel til Einars leilighet og ansvar for en elleve år gammel blandingshund som heter Kompis, og jeg lover, jeg fant ikke på det, det står på skilten på halsbåndet: Kompis, og et telefonnummer til en mann som lå på Ullevål med skruer i hofta.

Einars leilighet var som å gå inn i en annen versjon av min egen. Samme planløsning, samme skjeve kjøkken, men der min er et venterom er hans et levd liv: bilder av avdøde kona på veggen, tomatoppsatsen i vinduskarmen med småplanter allerede, i februar,

mannen har visst aldri hørt om å gi opp noe som helst. Og i gangen: en hundeseng, og i hundesenga en grå-snuta jævel som så på meg med et blick jeg kjente igjen fra speilet. Jaha. Det er deg, altså. Det er det som er tilbudet.

Første turen var stiv som et jobbintervju. Kompis gikk pent i band og kikket opp på meg annethvert minutt for å sjekke om jeg var en feil som kom til å bli rettet opp. Jeg snakket ikke til ham, han snakket ikke til meg, to gamle gubber på fortauet.

Men det er noe med hund og dager. En hund lager klokkeslett. Halv ni: tur. Halv fire: tur. Ni om kvelden: siste lufting. Jeg har ikke hatt klokkeslett på tre år - jeg har hatt lyst og mørkt og torsdager med rundstykker - og nå sto jeg opp halv åtte hver dag fordi noen i fjerde etasje satt ved døra og venta, og han venta på meg, det fantes ingen andre, jeg var ikke tredjevalg, jeg var hele lista.

Vi fant tonen i uke én. Det kom en dag med nysnø, og Kompis, elleve år og grå i trynet, gikk fullstendig fra vettet på jorden ved Østensjøvannet, spratt rundt som en valp med slitasjegikt, bora snuta i snøen og kasta den over seg sjøl, og jeg sto der og lo, høyt, aleine på et jorde, en arbeidsledig mann i boblejakke som lo så det gjalla, og jeg kom på at jeg ikke kunne huske sist. Det er det jævlige. Jeg kunne ikke huske sist.

Vi begynte å snakke sammen etter hvert, sånn man gjør. Jeg fortalte ham ting på de turene som jeg aldri har sagt høyt til folk. Om Eirik. Om skjorta på kleshengeren. Kompis hører på alt med samme uttrykk: samtykkende likegyldighet. Det burde koste tusen kroner timen, det uttrykket. Psykologene skulle bare visst.

Jeg besøkte Einar på Ullevål med bilder av hunden på telefonen. Han lå der, liten i den store senga, og bladde gjennom bildene med de store tomatfingrene sine, sakte, og så sa han: «Han ligger i godstolen. Se der ja. Han ligger i godstolen, den luringen.» Og så lo han, og så tok han meg i handa og sa navnet mitt - han visste navnet

mitt, jeg aner ikke hvordan, jeg har aldri sagt det - og sa: «Takk skal du ha. Jeg lå her og trodde jeg måtte be dattera ta ham til Danmark. Eller verre.» Han sa ikke hva verre var. Vi vet begge hva verre er for en hund på elleve.

Einar kom hjem i forrige uke, med rullator og hjemmesykepleie og dårlig humør over begge deler. Jeg leverte nøkkelen. Vi ble stående i gangen hans, og Kompis lå i hundesenga og så på oss, og det var en rar liten stund, som å levere tilbake noe lånt som har vokst fast.

«Han må jo luftes uansett», sa Einar til slutt, ut i lufta, til ingen. «Jeg kommer ikke ned den isen på fjorten dager til, sier de. Minst.»

«Halv ni og halv fire», sa jeg. «Jeg har liksom fått det inn i systemet nå.»

«Ja, ikke sant», sa Einar fort, «det er dumt å rote til et system.»

Så nå har jeg hund på deltid, tre etasjer opp. Jeg har nøkkel i nøkkelknippet som ikke er min, klokkeslett i dagene som ikke var der før, og et jorde ved Østensjøvannet der en grå-snuta blandingshund og en grå-snuta arbeidsledig går runda si i alle slags vær.

Eirik sa jeg kom til å dø alene på balkongen.

Kan hende. Men det blir i så fall mellom halv fire og ni, for ellers rekker jeg det ikke.

Fylla

Jeg skal fortelle om den natta i mars, for hvis denne samlinga bare skal handle om fuglebrett og lapskaus og små seire, så lyver den, og da kan det være det samme med hele greia.

Det begynte med en mail. Klokka 14:23 en torsdag: lageret på Langhus, det med Sindre og capsen og sidelasteren, hadde en ny runde ansettelse, og denne gangen hadde de faktisk kalt meg inn videre - og så, to timer senere, klokka 16:41, kom mail nummer to: «Vi beklager, den første e-posten ble sendt ved en feil. Vi har ikke gått videre med din søknad. Vi beklager eventuelle ulemper.»

Ved en feil. I to timer og atten minutter hadde jeg en framtid, og så trakk de den tilbake som en vare med produksjonsfeil. Eventuelle ulemper. Jeg satt og så på de to mailene ved siden av hverandre, og det var noe med akkurat det, med å få se begge deler samtidig, livet med og livet uten, som gjorde at noe gammalt og svart løsna i meg og begynte å synke.

Jeg hadde fire hundre kroner som skulle vare i elleve dager. Jeg drakk dem opp på tre timer.

Jeg gikk ikke på den brune sjappa ved Storo, for der kunne det sitte folk som kjente meg. Jeg gikk et sted jeg aldri går, et sted med skjermer og tipping, og jeg satte meg innerst og drakk målbevisst, sånn drikking som ikke er fest men arbeid, skift-arbeid, jeg jobba meg gjennom halvliterne som pallene på lageret i gamle dager. Og jeg kjente det komme, det gamle suget etter å rasere noe. Ikke slåss - jeg har aldri vært en slåsskjempe, jeg er en innoverfyr, alt som skal

knuses hos meg knuses innvendig - men rasere framtida, ringe Eirik og si ting, ringe Karianne og si andre ting, ta de siste pengene og kjøpe noe sterkere enn det grønne, jeg visste jo hvor, jeg har alltid visst hvor.

Jeg husker at jeg sto utafor puben i sludda og hadde telefonen i handa. Jeg husker at Eiriks nummer lå der - jeg har aldri sletta det, man sletter ikke åtte år, man bare lar dem ligge og stråle svakt i kontaktlista som avfall - og tommelen min var på vei.

Og så ringte telefonen i handa mi. Jeg skvatt så jeg nesten mista den.

Roger. Onsdag. Det var faen meg onsdag.

Jeg tok den, fordi jeg hadde lovt, det var det eneste som fantes igjen i meg av struktur, det løftet: du tar den jævla telefonen. Og Roger hørte det på første setninga mi, sjølsagt, han har losji i samme mørke som meg, vi kjenner akustikken.

«Hvor er du», sa han. Ikke noe mer.

Han kom i drosje. Roger, som teller hundrelapper som meg, tok drosje tvers over byen, og han sa aldri et ord om det. Han kom inn i den triste tippe-puben i joggebukse og vinterjakke, satte seg, bestilte én pils til seg og vann til meg uten å spørre, og så sa han: «Fortell.»

Jeg fortalte. De to mailene. Klokkeslettene. Jeg hadde dem ordrett i hodet, jeg kommer til å ha dem ordrett i hodet til jeg dør. Og Roger hørte på alt, og så sa han det eneste riktige, det ingen fagperson har klart å si til meg på tre år:

«For noen jævla amatører.»

Ikke «det kommer flere muligheter». Ikke «dette sier mer om dem enn om deg», jo, forresten, det sa han òg, men han sa det sånn: «Det sier mer om dem enn om deg, og det det sier om dem, er at de er noen jævla amatører som ikke fortjener en mann som kan sidelaster.» Og så drakk han pilsen sin rolig og fortalte om en gang han sjøl hadde fått tilbud om en jobb på SMS som viste seg å være

sendt til feil Roger, og vi satt der, to feil-Rogere i verdens tristeste pub, og lo til vi nesten grein, eller grein til vi nesten lo, det var ikke godt å si i den belysninga.

Han fulgte meg helt hjem. Sto i døra til jeg var innafor, som en far ved en skoleport.

«Ingen telefoner i natt», sa han. «Ikke til noen. Lov meg det. Alt du har å si klokka to om natta kan sies bedre klokka ti i morra, og det meste trenger ikke sies i det hele tatt.»

Jeg sov til elleve dagen etter. Våkna med hodet i en skrustikke og fire hundre kroner fattigere og elleve dager igjen, og skammen sto ved senga som en jævla vaktmester og venta på meg, den kjenner rutinene mine.

Men her er det jeg vil ha sagt, det er derfor denne historia er med: jeg ringte ingen den natta. Framtida mi fikk juling, men den lever. Og makaronien i skapet holdt, og fuglene kom som vanlig, de driter i regnskapet mitt, og onsdagen etter ringte Roger som om ingenting, og vi snakka om fotball i førti minutter.

Det er ikke sånn at noen redder deg én gang og så er du redda. Det er ikke sånn det virker. Man blir redda i små rater, uke for uke, av folk som ikke aner at det er det de driver med.

Eller kanskje de aner det.

Kanskje det er derfor han alltid ringer på onsdager, den jævelen. Så det aldri er mer enn seks dager til neste gang.

Legen

Fastlegen min heter Iversen og har hatt meg på lista i tolv år, og i elleve av dem brukte jeg ham som et bilverksted: inn med en konkret feil, ut med en resept, ingen unødvendig prat. Menn i min familie går til legen sånn som man leverer inn bilen - sent, motvillig, og først når lyden har blitt så stygg at naboene kommenterer den.

Det var Anne-Grethe som fikk meg til å bestille timen. Vi satt på Haugerud og åt lapskausrest i februar, og jeg må ha sagt et eller annet, noe om søvnen, om at jeg var trøtt på en måte søvn ikke bet på, og hun la fra seg gaffelen og så på meg med det hjelpepleierblikket som har sett alt to ganger.

«Hvor lenge har du hatt det sånn?»

«Sånn hvordan?»

«Sånn som du beskriver. Grå. Du sa grå. Folk sier ikke grå om seg sjøl hvis det har vart ei uke.»

Jeg begynte å telle. Jeg slutta å telle da jeg passerte Eirik, for da ble tallet for dumt.

«Bestill time», sa hun. «Og ikke gjør det derre mannegreiene der du bestiller for vondt kne og så håper at legen skal gjette resten. Si det som det er. Lov meg.»

Så jeg satt hos Iversen en tirsdag i mars og hadde øvd i tre dager på en setning, og da han sa «nå, hva kan jeg hjelpe deg med», sa jeg den, og den kom ut mye mindre enn den var inni meg:

«Jeg tror ikke jeg har det så bra i hodet. Og det har vart lenge.»

Iversen er en tørr mann på seksti med halvbriller, og jeg venta meg skjemaer, jeg vet at det finnes skjemaer, folk på kurset har fortalt om skjemaene der du skal krysse av fra null til tre hvor ofte du tenker på ting man ikke sier høyt. Men Iversen tok av seg halvbrillene, lente seg tilbake og sa: «Da er jeg glad du kom. Fortell fra begynnelsen. Vi har god tid.» Og så løy han om det, for det har fastleger aldri, men han løy godt, han så ikke på klokka en eneste gang, og det er sånt jeg husker.

Jeg fortalte. Ikke alt - jeg fortalte ikke om det grønne, jeg er ikke idiot, eller jo, det er akkurat det jeg er, men det er en velorganisert idioti - men jeg fortalte om det grå, om søvnen som ikke virker, om at ting jeg var glad i har slutta å smake, om at jeg noen kvelder på balkongen har tanker som ligner på utganger. Det var det vanskeligste å si. Iversen nikka rolig, som om jeg beskreib et kne likevel, og det var det beste med hele timen, den roen: at det jeg bar rundt på som en bombe ble tatt imot som et kne.

Han sa det finnes medisiner, og at de virker for mange, og at det ikke er noe svakhetstegn, «du ville tatt Paracet for vondt hue, dette er samme sortiment, bare lenger opp i etasjene». Han sa det finnes samtaleterapi, og så sa han det ærlige, som jeg respekterte ham for: at køen for menn i min situasjon uten akutt fare er på mange måneder, «og det er en skam, og den skammen er ikke din».

Vi ble enige om å starte forsiktig med det ene, og at jeg skulle komme tilbake om fire uker, og at hvis utgangstankene ble mer enn tanker skulle jeg ringe legevakta samme kveld, «lov meg det, samme kveld, ikke vent til kontortid, mørket har ingen kontortid, det har jeg lært etter tretti år i faget».

På vei ut, med resepten i lomma, snudde jeg meg i døra og spurte om noe jeg hadde lurt på lenge: «Hvor mange sårne som meg har du? Menn, altså. Som kommer for seint.»

Iversen tørka brillene sine lenge. «For mange», sa han. «Og vet du hva dere sier, nesten alle sammen, når dere endelig sitter der? Dere sier: jeg ville ikke bry noen.» Han satte på seg brillene igjen. «Ikke bry noen. Dere sitter heller aleine i mørket i tre år enn å bry noen i tjue minutter. Hvis jeg kunne skrevet ut én ting på blå resept til hele den norske mannen, så var det ordet bry. Ta én om dagen. Bry deg på noen, og la noen bry seg på deg.»

Jeg henta ut medisinen på apoteket på senteret. Jenta i kassa sa ha en fin dag videre, og jeg gikk hjem med en liten hvit pose som veide ingenting og var det tyngste jeg har båret på lenge, tyngre enn sofaer i svingtrapper, for på sofaer står det ikke navnet ditt og et varenummer for det som er galt med deg.

Jeg har tatt dem i tre uker nå. Jeg kjenner ikke så mye ennå, legen sa det tar tid, det eneste jeg merker er at jeg sover til andre tider og drømmer rarere. Kanskje det virker. Kanskje det er fuglene og hunden og Roger og lapskausen som virker. Kanskje det er alt sammen, kanskje man ikke får vite hvilket tannhjul det var som starta klokka igjen, og kanskje det er greit.

Anne-Grethe spurte på Messenger: «vel? var du hos legen som en voksen mann?»

Jeg skreiv: «Ja. Jeg sa det som det var.»

Hun svarte med en tommel og et hjerte og: «bra. det var det modigste du har gjort i år, og jeg vet om softisen i februar.»

Og det er mulig hun har rett. Det står ingen steder, det synes ikke på meg, det kommer aldri i noen CV.

Men det var det modigste jeg har gjort i år.

Kenneth

Kenneth fra lageret bor på Bøler og har ikke vært utafor leiligheten på det jeg vil tippe er et halvt år, hvis man ikke regner med balkongen, og det gjør vi jo, vi i balkongfolket, vi regner absolutt med balkongen.

Det var Roger som sa det, en onsdag: «Har du snakka med Kenneth i det siste?» Og jeg hadde ikke det, og Roger hadde ikke det, og så ble det stille i telefonen, for vi tenkte begge på Steinar, på november-telefonen som aldri ble ringt tilbake, og Roger sa: «Jeg tar med pizza på lørdag. Du blir med.»

Kenneth var den sterkeste på lageret. Det er ikke nostalgi, det er dokumentert: han vant interne veddemål som burde vært meldt til Arbeidstilsynet. Kenneth kunne ta en full pall med flislim der andre henta trucken. Og det var vel det som tok ham til slutt, alle pallene han tok fordi han kunne, rygg som en heisekran i tjue år, og så en dag i februar for fire år siden bøyde han seg etter en rull med strekkfilm - strekkfilm, den veier ingenting, det er det som er så jævlig, den veier ingenting - og så reiste han seg aldri ordentlig igjen.

Nå er han uføretrygda med tre prolapser og et smerteregime som gjør ham til en annen fyr fra time til time. Han åpna døra i joggebukse, og jeg måtte styre trynet mitt hardt for at det ikke skulle vises: Kenneth er blitt stor og grå og forsiktig, han beveger seg som om golvet er islagt, han som en gang bar ei vaskemaskin opp tre etasjer på et veddemål om en kasse pils.

Men leiligheten var ryddig, det skal sies, ryddig på den skumle måten, sånn ryddig det blir når dagene ikke inneholder noe som lager rot.

Vi satt med pizzaen og pratet om gamle dager, det er alltid tryggest, gamle dager er ferdig forhandla. Vi tok historia om da svensken kjørte trucken inn i porten, og historia om julebordet i Sarpsborg som ingen av oss kan fortelle høyt i sin helhet, og Kenneth lo, og i noen minutter av gangen var han den gamle, og så kom det stikk i ryggen og trynet hans lukka seg som en butikk.

Og så, over den siste pizzabiten, sa han det, rett ut, sånn menn bare klarer når det er mat og en tredje ting å se på:

«Jeg misunner dere, gutta. Er ikke det sjukt? Roger er vikar for en vaktmester og du bærer sofaer svart ->

«Hvitt», sa jeg. «Faktisk hvitt.»

«- hvitt, faen, unnskyld, hvitt. Men dere er i verden. Jeg er ikke i verden, jeg er i kø. Jeg står i kø hos smerteklinikken, i kø hos Nav, i kø til en operasjon de ikke vet om de tør å ta. Jeg er førti-tre år og hele livet mitt er et venterom.» Han flytta seg forsiktig i stolen. «Og det jævligste? Folk har slutta å spørre hva jeg driver med. De veit at svaret er pinlig for alle. Så de spør om ryggen isteden. Jeg er blitt en rygg. Det bor en rygg på Bøler, og den har navnet mitt.»

Det ble stille. Roger, som alltid vet hva som skal sies, sa ingenting, for det fantes ikke noe, og det visste han, og det å ikke si noe var det riktige, og vi satt der alle tre og lot det jævlige få være jævlig i fred, uten pynt. Det er undervurdert, det. Halve Norge sitter og pynter på hverandres elendighet - «men du ser jo frisk ut!», «det ordner seg!» - og det eneste det gjør er at man blir ensom midt i sitt eget liv, for det livet folk snakker om er ikke det man har.

Til slutt sa Kenneth: «Men det var faen så godt at dere kom. Jeg hadde bestemt meg for å ikke orke besøk, og så ringte Roger og sa dere kom med pizza, han spurte ikke, han bare sa det, og jeg ble så

jævla glad at jeg måtte sette meg.» Han flirte skjevt. «Måtte sette meg uansett, da. Men du skjønner.»

Vi skjønte.

Nå har vi fast greie, første lørdag i måneden, pizza på Bøler. Roger kaller det «tilsyn», Kenneth kaller det «hjemmebesøket», jeg kaller det ingenting, jeg møter bare opp, det er min gren.

Og forrige gang, da vi gikk, fulgte Kenneth oss helt ned til porten. Sakte, med pauser, med handa på veggen. Men helt ned. Han sto i porten da vi gikk over parkeringsplassen, en stor grå mann i joggebukse i vinterkvelden, og han ropte etter oss, og det gjalla mellom blokkene på Bøler:

«Neste gang tar jeg trappa uten pause, gutta! Sett penga!»

Vi satte hundre hver. Vi kommer til å tape.

Det er de beste penga jeg taper i år.

III - VÅR

Syttende mai i fjor

Jeg må fortelle om syttende mai i fjor, altså den forrige, den før alt dette her med fuglene og Seilerne og hunden begynte, for den dagen var bunnen, og man skal kjenne bunnen sin, det er den man bygger på.

Syttende mai er den verste dagen i året for oss som står utafor, og det er ingen konkurranse engang. Julaften kan man gjemme seg fra, nyttårsaften er amatørernes kveld og kan foraktes fra en balkong, men syttende mai kommer og henter deg. Den trenger seg inn gjennom vinduene med korpsmusikk fra klokka sju om morgenen, hele byen står opp og tar på seg det fineste de har og går ut i gatene og er sammen, og det finnes ikke noe sted å gjøre av seg der man slipper å se det, for det foregår over alt, det er den ene dagen i året da hele nasjonen driver med det samme: hører til.

I fjor våkna jeg av Gammel jegermarsj klokka kvart over sju og visste at jeg hadde to valg: ligge i senga til det var over, eller det andre. Jeg hadde hundre og sytti kroner og ingen avtaler. Barnetoget gikk tre kvartaler unna. Jeg kunne høre hurraropene som fjern sjø.

Jeg ble liggende til over tolv. Så tok jeg det som fantes i skuffen av det grønne, og det var for mye, og jeg visste at det var for mye, og jeg tok det fordi det var for mye, og så satt jeg på balkongen i joggebukse mens Norge gikk forbi nede på gata i bunad og finstas, familie etter familie etter familie, unger med is i hele trynet, fedre med flagg og bæremeis, og jeg satt der stein og aleine og så på, og

et sted midt i det, midt i korpsmusikken og hurraene, kom tanken, kald og rolig som en saksbehandler:

Det hadde ikke gjort noen forskjell om du ikke satt her.

Ikke dramatisk. Det er det folk misforstår med den tanken, de tror den kommer som et uvær, med gråt og fakter. Den kommer som et vedtak. Rolig, saklig, med henvisning til bevisene: ingen venter på deg, ingen savner deg før om tidligst to uker, toget der nede går akkurat like fint uansett. Jeg satt med det vedtaket i fanget hele ettermiddagen, for stein til å anke, og det eneste - og jeg sier dette helt ærlig, det eneste - som fikk meg inn fra den balkongen den kvelden, var at det begynte å regne og jeg fraus.

Kulda redda meg. Ikke viljen, ikke håpet. Kroppens dumme, trofaste uvilje mot å fryse. Man kan komme til å skylde kroppen sin en unnskyldning, etter sånne år. Den har stått i det hele veien, den har fortsatt å puste og fryse og være sulten, mens sjefen i toppetasjen har drevet og rota med nedleggelse.

Jeg forteller dette fordi det snart er syttende mai igjen, og det blir min første med det nye regimet: medisinen fra Iversen, onsdagene til Roger, fuglene, Kompis halv ni og halv fire. Og fordi Anne-Grethe, som har en radar, skreiv i Seilerne forrige uke: «nasjonaldagen nærmer seg. hvem grugleder seg? vær ærlige.» Og det tikka inn håndsopprekninger fra hele havarikommisjonen, sjølsagt, alle har vi hver vår versjon av den balkongen.

Så nå har hun bestemt: frokost hos henne klokka ni, alle sammen, «bunad valgfritt, oppmøte ikke», og så skal vi gå og se barnetoget sammen, hele den fillete gjengen vår, Terje med katten hjemme og Dawit som skal se sitt tredje barnetog og fortsatt synes det er det rareste og fineste landet driver med, og Ida som skal ha med niesa si, og jeg.

Jeg sa ja med en gang. Det er det nye trikset mitt, det eneste jeg har lært som faktisk virker: si ja før vedtaket rekker å komme.

Saksbehandleren i hodet jobber sakte om morgenen. Man kan rekke å love bort dagen før han er på kontoret.

Jeg vet hvordan det blir. Det blir vondt òg. Det blir familier og bæremeiser og unger med is, og det kommer et stikk ved hver eneste av dem, det gjør det, sånt slutter ikke å stikke bare fordi man har fått venner og en deltidshund.

Men i år sitter jeg ikke tre kvartaler unna og hører sjøen.

I år står jeg ved gjerdet med de andre. Og når toget kommer, skal jeg rope hurra, høyt, sammen med havarikommisjonen, og hvis noen synes vi er en rar gjeng, så har de helt rett, og de kan komme her og si det, så skal Anne-Grethe ta dem.

Hundre og sytti kroner har jeg i år òg, cirka.

Men det koster ingenting å rope hurra. Det er det som er det store sviket og den store nåden i dette landet, om hverandre: det fineste er gratis, og det er ingen som forteller deg det når du sitter aleine.

Eirik ringer

Det var en torsdag i april, klokka var kvart på ni om kvelden, og jeg satt og skifta vann på avleggeren fra Jonas - den har fire røtter nå og et nytt blad på vei, jeg rapporterer sånt til ham som en stolt barnefar - da telefonen ringte og skjermen sa «Eirik».

Jeg sto helt stille med syltetøyglasset i handa. Åtte år ligger det nummeret der og stråler svakt, og så en torsdag i april våkner det.

Jeg tok den på fjerde ring. Man skal ikke ta den på første, man har sin stolthet, og dessuten brukte jeg tre ring på å puste.

«Hei», sa han. «Det er meg.» Som om stemmen hans var noe jeg kunne ha glemt. Man glemmer ikke den stemmen. Den har ligget lagra i meg i alle år som frø i jorda, den spirer i det sekundet den får lys.

«Hei, Eirik.»

Det var stille litt. Så sa han: «Jeg hørte om Steinar. Nå nettopp, altså. Jeg møtte Ali og kona på Gardermoen, og de fortalte det. Jeg visste ikke, det er over et år siden det skjedde, sier de, og jeg gikk her hjemme og - jeg vet ikke. Jeg måtte ringe deg. Steinar var jo ... han bar sofaen vår. Da vi flytta sammen. Husker du det? Han og Roger bar sofaen og Steinar sang hele veien opp, den forferdelige countrysangen, alle fire etasjene.»

«Jeg husker det», sa jeg. Jeg husker alt, hadde jeg nær sagt. Det er det jeg driver med.

Og så prata vi om Steinar, og det var lettere å begynne der, i sorgen over en tredjeperson, det er sånn voksne folk finner tilbake

til hverandre, via de døde, de døde er nøytral grunn. Han grein litt, stille, jeg hørte det på pusten, og jeg sa ikke «ikke gråt», for det skal man aldri si, det lærte jeg av ham en gang for tjue år siden: «ikke be folk slutte å føle det de føler, det er det dummeste som finnes».

Og så, etter Steinar, kom den lille stillheten der samtalen skulle bestemme seg for hva den var, og han sa: «Og du, da. Hvordan har du det? Og ikke si 'det går jo'».

Han husker. Faen. Han husker språket mitt, han kjenner alle nødutgangene mine og står og lener seg mot dem.

Så jeg sa det som det var. Kortversjonen, men den sanne: at det hadde vært noen jævlige år, at jeg hadde vært lenger nede enn jeg noen gang sa på den tida vi bodde sammen, og at det nå - og jeg hørte sjøl hvor rart det låt - at det nå faktisk var litt bedre. At jeg går til lege som en voksen mann. At jeg bærer sofaer for penger og har en hund på deltid i fjerde etasje og en Messenger-gruppe som heter Seilerne, og at jeg mater fugler, og at ei rødstrupe - og der lo han for første gang i samtalen, den lave latteren - «du», sa han, «du som ikke ville ha stueplante engang, fordi det var 'ansvar'».

«Jeg har stueplante nå», sa jeg. «Avlegger. Fire røtter.»

«Herregud», sa han. «Hvem er du.»

Vi prata i førtien minutter. Jeg så på tida etterpå: førtien. Han fortalte om Nesodden, om guttene, litt om ferga og hverdagen, passe mye, han er klok på sånt, han ga meg ikke mer enn jeg kunne bære og ikke mindre enn at det var ærlig. Ingen av oss sa noe om oss, om det som var, om den siste kvelden og setninga hans på fortauet som jeg har bodd i siden. Det var ikke den samtalen, og det kommer aldri til å bli den samtalen, og jeg skjønte, en gang rundt minutt tretti, at det var greit. At det gamle regnskapet ikke skal gjøres opp. Det skal bare avsluttes, sånn som gamle kontoer avsluttes: ikke med et stort oppgjør, men med at det står null på dem lenge nok.

Helt til slutt sa han: «Det var godt å høre stemmen din. Og at det er ... at det er folk rundt deg nå. Det var det jeg -» Han stoppa. Jeg visste hva som lå i den stoppen. Hele setninga fra fortauet lå i den stoppen.

«Jeg vet», sa jeg. «Eirik. Jeg vet. Du hadde rett i det du sa den gangen. Men jeg jobber med saken.»

Det ble stille, og så sa han, og jeg kunne høre at han smilte, den skjeve varianten: «Det var det lengste svaret du har gitt meg på tjue år.»

Vi la på sånn som man skal, med «ha det godt», begge to, og begge mente det.

Jeg gikk ut på balkongen etterpå. Det var april-mildt, det lukta jord fra kassene til Einar oppe i fjerde, han har starta tomatene, og nede i andre var det lys hos Silje og ungen. Jeg rulla en tynn en og satt lenge.

Åtte år trodde jeg at den telefonen, hvis den noen gang kom, ville rive meg i filler eller sette meg sammen igjen, det ene eller det andre, noe stort. Og så kom den, og den gjorde ingen av delene. Den bare la seg pent oppå alt det andre som er bygd i vinter, som en stein til i en mur.

Han ringte for Steinar. Han ble på tråden for min del. Og i morgen kommer fuglene halv åtte uansett.

Det er ikke en lukket dør, det der. Det er noe bedre.

Det er en dør det ikke lenger trekker fra.

Naboen i første

Han i første døde i mars, og det tok elleve dager før noen skjønnte det.

Jeg visste knapt hvem han var. Det er det som er hele historia, egentlig, at ingen visste knapt hvem han var. Halvorsen sto det på ringeklokka, bare det, ingen fornavn, og på posthylla i oppgangen lå det reklame og vinduskonvolutter i en haug som vokste, og det var Silje som til slutt sa det høyt, i gårdsrommet, med ungen på armen: «Er det noen som har sett han i første i det siste?»

Og så sto vi der, fire-fem naboer som aldri står sammen, og regna baklengs. Jeg hadde hørt TV-en hans gjennom veggen - han hadde den alltid på, høyt, sånn ensomme folk har, TV-en er sentralfyringa for folk uten noen - og jeg klarte ikke svare på når den hadde slutta. Det var det jævligste for min del: at stillheten fra en annens leilighet ikke hadde vekket meg. Jeg som sitter og fører regnskap over hele gårdsrommet, når Einar vanner og når krangleparet krangler, jeg hadde ikke merka at en mann rett under føttene mine ble helt stille.

Politiet kom, og begravelsesbyrået, diskret som de er, med den umerkede bilen, og vi sto i vinduene våre, hele oppgangen, og så på, hver fra vår etasje, som lys i en jævla adventsstake.

Etterpå kom det fram det som alltid kommer fram. At han het Arne. At han var syttifire. At han hadde jobba i Televerket i alle år, aldri gift, en søster i Bergen som var dement og ikke kunne komme i begravelsen. At han hadde vært innom Rema hver dag klokka ti -

de kjente ham igjen på bildet, jenta i kassa grein, sa hun som fortalte det til Silje - hver dag klokka ti, én pose, og så hjem. Det var rutene hans. Rema, posten, TV-en. En hel infrastruktur av ingenting, og den bar ham i tjue år, helt til den ikke gjorde det.

Begravelsen var på Østre. Jeg gikk. Jeg vet ikke helt hvorfor - jo, jeg vet nøyaktig hvorfor, jeg gikk fordi jeg var livredd for at det skulle sitte tre stykker der, og det gjorde det. Vi var sju. Presten, organisten, ei dame fra kommunen som ordner sånne begravelser, to gamle kolleger fra Televerket som hadde sett dødsannonsen, og Silje og jeg. Silje hadde med ungen, hun hadde ingen barnevakt, og hun sa unnskyld for det til presten, og presten, en ung fyr med skjegg, sa: «Aldri be om unnskyldning for å ta med liv inn i et sånt rom.»

Det var den fineste setninga i hele seremonien, og den sto ikke i manus.

Presten gjorde så godt han kunne med det han hadde, og det han hadde var nesten ingenting: et navn, et yrke, en søster i Bergen. Han sa at et menneskes verdi ikke måles i hvor mange som kommer i begravelsen, og det er sant og det er piss på samme tid, for hvis det var helt sant hadde det ikke gjort så vondt å sitte i den store salen og høre sju stemmer prøve å fylle en salme som er skrevet for hundre.

Etterpå, ute i sola på Østre, sa den ene Televerket-gubben til meg: «Arne var flink, altså. Linjefeil. Han kunne finne en linjefeil raskere enn noen. Folk satt uten telefon på Toten i uvær, og så kom Arne.» Han ristet på hodet. «Så satt han sjøl uten linje i tjue år, og ingen kom.»

Jeg gikk hele veien hjem fra Østre, halvannen time, jeg trengte det. Og jeg tenkte på det Eirik sa på fortauet den gangen, om balkongen, om å få dø alene, og for første gang tenkte jeg på den setninga uten at den handla om meg. Den handler om Arne. Den handler om tusenvis av Arner i tusenvis av førsteetasjer, hele dette landet av velstelte oppganger der folk blir borte i elleve dager

mellom to søppeltømminger, og alle har det så jævlig travelt med å respektere hverandres privatliv at vi respekterer folk til døde.

Samme kveld gjorde jeg noe. Det er lite, og jeg sier det ikke for å pynte meg, for det kosta meg ingenting og det burde vært gjort for lenge sida: jeg gikk opp til Einar med to øl og sa at nå lager vi en avtale, du og jeg. Gardintrekk. Hvis gardinene dine ikke er trukket fra klokka ti, ringer jeg på. Hvis mine ikke er fra klokka ti, ringer du, eller sender Kompis eller banker i golvet med rullatoren, hva som helst.

Einar så på meg lenge. Så sa han: «Halv elleve. Jeg sover lenge på søndager, jeg er tross alt pensjonist, ikke tulling.»

Halv elleve, da. Avtalen gjelder.

TV-en til Arne er borte nå, veggen er stille, det skal inn nye folk i mai. Unge, sier ryktet, et par. De kommer aldri til å få vite noe om ham, det er sånn byen virker, leilighetene husker ingenting, de bare vaskes og males og går videre.

Men jeg husker. Jeg har ført ham inn i det interne regnskapet, Arne fra Televerket, han som fant linjefeil på Toten.

Og hver morgen klokka halv elleve ser jeg opp mot fjerde etasje, og gardinene til Einar er fra, og han ser ned mot tredje, og mine er fra.

Linja er åpen. To gamle gubber i hver vår etasje som melder fra til hverandre hver eneste morgen: fortsatt her.

Det er ikke mye til telefonnett.

Men det er vårt, og det virker.

Steinar

Jeg har nevnt Steinar flere ganger nå og gått utenom ham hver gang, som man går utenom et hull i isen, og det får være slutt på det. Han fortjener sin egen historie, ikke bare å være det stille stedet i andres.

Steinar begynte på lageret et halvt år etter meg. Han kom inn første dagen i en altfor stor kjeledress som han hadde arva av en onkel, og innen lunsj hadde han gitt kallenavn til fire mann og fått hele pauserommet til å le av en historie om en elg og en postkasse som jeg fortsatt ikke vet om var sann. Det var sånn han var. Steinar var den i rommet som gjorde at det var et rom. Noen mennesker er sånn: de er ikke midtpunktet fordi de krever det, de er midtpunktet fordi varmen sitter der de sitter.

Han sang. Herregud, som han sang. Country, helst, den verste sorten, norsk-amerikansk truckdriver-country med pedal steel og hjemlengsel, og han sang det høyt og surt over hele lageret så det gjalla i reolene, og sjefen ga opp å klage for selv sjefen skjønte at produksjonen gikk bedre med Steinar på full guffe. Han sang da han og Roger bar sofaen til Eirik og meg opp fire etasjer. Han sang i begravelsen til faren sin, det hadde faren ønska seg, og han sto der ved kista og tok «Take Me Home, Country Roads» aleine, surt og skjevt og fullstendig knust, og det var det sterkeste jeg har vært med på i ei kirke.

Han var den første som ringte da Eirik dro. Jeg veit ikke hvordan han visste. Han bare ringte samme kveld og sa: «Jeg står utafor med kebab. Jeg går ikke min vei, så du kan like gjerne åpne.»

Det er det som er så jævlig å bære nå. At han var sånn for oss alle, og at da det ble hans tur til å stå i det, så klarte ingen av oss å være Steinar for Steinar.

Omstillinga tok ham hardere enn oss andre, tror jeg, nettopp fordi han var lageret. Vi andre mista en jobb; han mista publikum, rommet sitt, hele scenen. Han prøvde seg som selger en stund, telefonsalg, og alle tenkte at det måtte jo passe, han med det snakketøyet - men det er forskjell på å varme et rom og å presse forsikringer på gamle damer, og Steinar kom seg ikke gjennom manuset uten å skamme seg. Han slutta. Så var det et vikariat, og så var det noe med en brygge på hytta til svigerfaren som aldri ble ferdig, og så ble det stillere og stillere fra ham, og vi sa til hverandre, Roger og jeg, «vi må få med oss Steinar på noe snart», og så sa vi det igjen noen måneder senere, og så sa vi det igjen.

Kona hans, Mona, fortalte etterpå at han slutta å synge det siste året. Det var det hun sa i minnestunden, og det er den setninga som sitter i meg: «Jeg burde skjønt det da han slutta å synge i dusjen. Han hadde sunget i dusjen i tjueseks år.»

Han ringte Roger i november. Ville bare prate, sa han. Roger sto midt i flytting av mora si, kaos, sa han skulle ringe tilbake i helga. Det ble ikke helga. Det ble januar, og da var det Mona som ringte.

Jeg vil ikke skrive om hvordan. Det spiller ingen rolle hvordan, og de som trenger å vite hvordan for å forstå har ikke forstått noe uansett. Jeg vil heller skrive dette, som presten hans sa, en gammel dame med hvitt hår som kjente familien: «Fortvilelsen lyver. Den sier til mennesket at det er til bry, akkurat til dem som aldri har vært til bry for noen. Den velger seg de varmeste rommene og skrur av lyset der først.»

I begravelsen var vi over to hundre. Kirka var stappa, folk sto langs veggene, hele det gamle lageret var der, svensken med porten, alle sammen, og alle tenkte det samme, jeg vet det for Roger sa det

høyt etterpå, ute på trappa, med et ansikt jeg aldri har sett på ham før: «To hundre stykker. Hvor faen var vi i november?»

Det er ikke sant at ingen brydde seg. Det er verre enn det, og enklere: alle brydde seg, og alle trodde noen andre var nærmere, og alle hadde mye for tida, og alle tenkte at Steinar, av alle, Steinar klarer seg, han er jo sola sjøl. Det er de solene som er mest utsatt når det mørkner, har jeg skjønt nå. De har aldri lært å bli varma av andre, de har bare lært å varme.

Onsdagene til Roger begynte tre uker etter begravelsen. Han sa det aldri rett ut, men jeg visste det, og han visste at jeg visste det: onsdagene er Steinars. Det er den tilbakeringinga som aldri ble tatt, satt i system, for alltid, hver onsdag så lenge vi begge lever.

Og en gang i blant, når jeg går med Kompis langs Østensjøvannet og det ikke er folk i nærheten, tar jeg en strofe. «Country roads, take me home.» Surt og skjevt, sånn den skal. Hunden ser rart på meg. Det får han bare gjøre.

Noen må jo holde sangen i drift.

Det er det minste jeg kan gjøre, og det er for seint, og jeg gjør det likevel. Det er sånn man sørger over en Steinar: for seint, og likevel.

Sommeren 95

Når livet er på det tynnesten har jeg et sted jeg går, innvendig. Det er en grusbane på Vestlandet i juli 1995, og jeg er sju år, og det lukter nyslått gress og saft, og noen roper navnet mitt fordi de vil at jeg skal få ballen.

Det er hele minnet. Det høres ut som ingenting, og det er alt.

Vi var et lag det året, miniputt, og vi var elendige. Det må sies, for det er viktig for historia: vi var det dårligste laget i kretsen, vi tapte 0–9 og 1–12, og keeperen vår, Vesle-Kjetil, grein under en kamp så treneren måtte trøste ham mens spillet gikk, og motstanderne scora imens, og det var den sesongen, sånn var den.

Men så var det Solstrand-turneringa i juli. To dager, grusbane, kiosk med vafler, foreldre i campingstoler langs linja. Og av grunner ingen kan forklare - sånt kan aldri forklares, det er derfor voksne menn fortsatt ser fotball - vant vi den. Vi vant hele dritten. Vi slo lag som hadde banka oss hele våren. Vesle-Kjetil redda straffe i semifinalen og besvimte nesten av sjokk. Og i finalen, mot Bremnes, sto det 2–2 og tre minutter igjen, og jeg fikk ballen ute til venstre, og jeg husker alt: gruset under knotteskoa, lyden av faren til Ove som ropte «skyt, gutt!», og at jeg ikke skjød, jeg la den inn i feltet, hardt langs bakken, sånn pappa og jeg hadde øvd på i hagen, hundre ganger, «langs bakken, alltid langs bakken, i feltet skjer det ting» - og det skjedde ting. Ove satte foten på den. 3–2. Dommeren blåste. Vi var mestere av Solstrand.

Jeg scora aldri det året. Ikke ett mål på hele sesongen. Men den pasningen er mi. I snart tretti år har jeg eid den pasningen, og ingen konkursbo i verden får ta den.

Pappa sto på linja. Han sto alltid litt for seg sjøl, med hendene i lomma på den grønne jakka, han var ikke av dem som ropte. Men da dommeren blåste, og vi løp rundt som gale små kalver, kom han bort til gjerdet, og da jeg kom løpende sa han ikke «gratulerer» eller «for et lag». Han sa: «Den pasningen. Langs bakken. Det var riktig gjort, det.» Og så la han handa på hodet mitt, én gang, tungt, som når man setter fra seg noe verdifullt.

Riktig gjort. Det var det største han hadde. Jeg har levd på det siden.

Vi fikk pokal, en liten en av plast med gullmaling som flassa før skolestart, og kiosken ga bort resten av vaflene til vinnerlaget, og jeg satt på grusen med vaffel og saft og pokalen mellom beina og var fullstendig, totalt, uendelig rik. Det er målestokken min for rikdom den dag i dag. Jeg har hatt fast jobb og samboer og feriepenger, og jeg har aldri vært så rik som på den grusen.

Hvorfor forteller jeg dette? Fordi jeg har skjönt noe i vinter, gjennom alt dette her, fuglene og vaskeriet og Seilerne og hele det rare, fillete livet som har begynt å gro rundt meg igjen:

Jeg har leita på feil sted i alle år.

Jeg har trodd at det tapte var jobben, statusen, Eirik, framtida - de store strukturene, det som kan føres opp i skjemaer. Og så var det aldri det som var rikdommen. Rikdommen var alltid det andre, det som ikke kan føres opp noe sted: å være sju stykker som fryser på et jorde og vil hverandre vel. Noen som roper navnet ditt fordi de vil at du skal få ballen. En hånd på hodet. Vafles det ikke er din tur til å få, som du får likevel.

Det er jo det Anne-Grethes kjøkkenbord er. Det er det onsdagene er, og pizzaen på Bøler, og kringla til Gerd mellom vaskemaskin fire

og fem. Det er samme valuta. Det har hele tida vært samme valuta, den eneste som holder kursen gjennom alt: at noen vil at du skal få ballen.

Laget vårt rakna sånn lag rakner, flytting og puberteten og alt det der. Vesle-Kjetil ble forresten lensmann, sist jeg hørte, noe jeg finner dyp trøst i: mannen som grein i målet vokter nå lov og orden i to kommuner. Det går an å komme seg etter det meste, det er beviset.

Pokalen finnes ikke lenger, den forsvant i en av flyttingene, sikkert i en pappeske som ble stående i en garasje som ble tømt av fremmede.

Men pasningen finnes. Langs bakken, hardt, inn i feltet, der det skjer ting.

Jeg tenker på den når jeg sender ei melding i Seilerne til en som har fått avslag. Når jeg tar med talgkuler opp til Einar. Når jeg ringer Kenneth en tirsdag uten grunn.

Langs bakken. Alltid langs bakken. Inn i feltet, der folka står.

Det var riktig gjort, det, sa pappa.

Jeg jobber med å gjøre det riktig igjen.

Piotr

Piotr har jobba for Bjørnar i sju år, og på de sju åra har han sendt hjem penger til Gdańsk hver eneste måned, bygd ferdig et hus der nede han har bodd i til sammen elleve uker, og lært seg et norsk som er bedre enn han later som. Det siste tok det meg tre måneder å oppdage: Piotr later som han kan mindre norsk enn han kan, for da får han være i fred, og folk sier ting foran ham som de ikke burde, og han samler på det, sa han til meg en gang, «folk forteller sannheten foran den de tror ikke hører etter».

Det er det lureste jeg har hørt om både språk og mennesker, og han sa det mens vi bar et piano.

Pianoet, ja. Vi skal fram til det, for den dagen er den beste arbeidsdagen jeg har hatt på fire år, og det inkluderer alle de gamle på lageret.

Det var en flytting på Kampen, ei gammel dame som skulle fra andre etasje i en bygård og hjem til Toten, «hjem for godt», sa hun, «man skal dø der man lærte å sykle», og i stua hennes sto det et piano fra 1962. Et ordentlig et, svart, tungt som ei kirkeklokke og like hellig, for på notestativet sto det fortsatt noter, og dama, Ragnhild het hun, sa: «Mannen min spilte. Hver kveld i femti-tre år. Jeg selger alt annet, men pianoet skal med, om det så skal bæres til Toten.»

Bjørnar så på trappa. Trappa på Kampen er bygd av folk som hata både pianoer og flyttemenn: smal, med sving, med et gelender som stikker ut som en albue. Han målte og mumla og regna, og så

sa han det som gjør at jeg går gjennom ild for den mannen: «Dette er en fire-manns-jobb minst, og vi er tre. Men vi sier ikke nei til enker med piano. Det finnes grenser for hva slags firma vi skal være.»

Det tok oss to timer og førti minutter. Vi rigga med stropper og teppe og ei rampe Bjørnar snekra på stedet av to planker fra bilen. Piotr tok den tyngste enden, sjølsagt, nederst i trappa, der hele vekta kommer når det tipper, og jeg sto over, og Bjørnar dirigerte som en losbåtkaptein, rolig, rolig, tre centimeter høyre, stopp, pust. Og midt i svingen, da alt sto på det verste og pianoet hang i stroppene mellom liv og død og gelenderet, og jeg kjente ryggen min vurdere å si opp på dagen - da begynte Piotr å synge.

Lavt, som alltid, på polsk. Men denne gangen var det ikke bare surr, det var en melodi, sakte og tung, i takt med løfta våre, og jeg skjønnte etter noen takter hva han gjorde: han ga oss rytme. Løft på tunge slag, hvil på lette. Vi fikk pianoet rundt svingen på polsk arbeidssang, centimeter for centimeter, og da vi satte det ned på gateplan, helt, uten en skramme, sto Ragnhild i porten og klappa, og hun hadde tårer i øynene, og Piotr bukka, faktisk bukka, med handa på brystet, som en konsertpianist.

Etterpå, i bilen mot Toten, tre mann i forsetet med hver vår kaffe fra Circle K, spurte jeg hva sangen var. Piotr så ut vinduet en stund.

«Bestefaren min sang den», sa han. «Han var havnearbeider i Gdynia. De sang når de lasta. Han sa: det tunge blir ikke lettere av sang. Men det blir felles. Og felles tungt er halvparten så tungt, det er sånn matematikk som ikke finnes på skolen.»

Felles tungt er halvparten så tungt. Jeg skreiv det på en kvittering i bilen så jeg ikke skulle miste det, og kvitteringa ligger i skuffen under furubordet nå, sammen med det andre jeg sparer på.

På Toten bar vi pianoet inn i ei stue med utsikt over jordene, og Ragnhild ville by på middag, og Bjørnar, som aldri tar betalt for

kaffepauser men alltid har tid til dem, sa ja takk. Vi satt der, tre flyttemenn og ei enke, og åt komler - det heter visst noe annet på Toten, klubb eller kumle eller krig, det er visst kamp om det - og Ragnhild fortalte om mannen, læreren som spilte piano hver kveld, «aldri fint, men hver kveld, trofast, det er bedre enn fint».

Da vi skulle gå, satte hun seg ved pianoet. «Jeg spiller ikke», sa hun. «Men han lærte meg én ting for å ha noe å tulle med.» Og så spilte hun de fire første taktene av Lisa gikk til skolen, stivt og feil, og lo, og vi tre store karene sto i døra og klappa som om det var Grieghallen.

I bilen hjemover var det stille lenge. Så sa Bjørnar: «Såne dager, gutta. Det er derfor jeg ikke orker å bli stor. Blir man stort firma, blir det app og algoritme og kvarterpriser, og så sier man nei til enker med piano, for det lønner seg ikke.» Han tok en slurk kald kaffe. «Det lønner seg ikke. Faen. Det er det dummeste uttrykket i språket. Alt som er noe tess lønner seg ikke.»

Piotr nikka og sa noe på polsk, og for en gangs skyld oversatte han uoppfordra:

«Bestefar igjen», sa han. «Han sa: lønn får du for jobben. Men det er det som skjer mens du jobber, som er livet.»

Vi kjørte inn mot byen i solnedgang, tre mann med vonde rygger og fire hundre kroner timen delt på skatt og avgift, og jeg satt klempt i midten med kvitteringa i lomma og tenkte at akkurat nå, akkurat her, mellom disse to, finnes det ikke et styremøte i hele landet jeg ville bytta med.

Felles tungt er halvparten så tungt.

Det gjelder pianoer. Det gjelder resten òg.

Silje i andre

Silje i andre etasje er tjueåtte år, aleine med en gutt på fem som heter Sander, og hun jobber turnus på et sykehjem på Manglerud, hvilket betyr at hun lever i en evig logistikk-krig der fienden er klokka og forsterkninger aldri kommer. Faren til gutten er «ute av bildet», som det heter, et uttrykk jeg alltid har lurt på - hvem tok bildet, hvem klippte ham ut - men jeg spør ikke, for i denne oppgangen har vi alle våre utklippte.

Etter sykkelsetet den gangen, og etter Arne i første, har det blitt sånn at Silje og jeg snakker sammen når vi møtes i gårdsrommet. Ikke lenge, men ordentlig. Hun er av den sorten som spør «hvordan går det» og så blir stående og vente på svaret, med blikk-kontakt, til det kommer et ekte et. Det er en sjelden idrett. Hun burde hatt landslagsdrakt i den.

Så en fredag i april ringte det på døra mi klokka kvart på tre, og det ringer aldri på døra mi, så jeg trodde det var Jehovas eller strømselgere, og så sto Silje der, i sykehjemsuniform, med et ansikt som var ferdig med å late som.

«Jeg hater å spørre om dette», sa hun. «Barnehagen stenger halv fem og vakta mi slutter fem og mamma er på Gran Canaria og jeg har ingen. Jeg har bokstavelig talt ingen. Kan du hente Sander?»

Og der sto jeg, han i tredje, arbeidsledig førtiått år gammel mann med rev i skuffen og hull i tanngarden, og var noens siste skanse. Jeg skjønner godt at hun hata å spørre. Jeg hadde også nølt med meg som kandidat.

«Jeg står i barnehagen halv fire», sa jeg. «Da har vi margin.»

Hun kunne kysset meg, sa blikket, og gudskjelov gjorde hun ikke det, og så var hun ute døra, og jeg sto igjen og innså at jeg hadde påtatt meg ansvar for et levende menneske på fem år, jeg som nettopp har lært meg stueplante.

Barnehagen var full av lyd og små støvler, og Sander kom ut med en tegning i handa og så på meg med det åpne, nådeløse femårsblikket. «Du er han med verktøykassa», sa han. Sånn er ryktet mitt i andre etasje, altså. Det finnes verre rykter.

Vi gikk hjemover, og han la handa si i min helt uoppfordra, midt i lufta, sånn femåringer gjør, de har ikke fått beskjed ennå om at man skal la være, og jeg gikk der med en liten varm hånd i min og måtte konsentrere meg om trafikken på en måte som ikke handla om trafikken.

Hjemme hos meg - vi måtte innom, jeg hadde lovt å fikse mat - var det så tomt for femåringmat som det går an å bli, men vi fant ut av det, Sander og jeg. Vi lagde makaroni med revet gulost, og han fikk sitte på benken og rive, «forsiktig med fingra, riving er verktøybruk», og han tok det dødsens alvorlig, tunga ut av munnviken, og så åt vi ved furubordet, og han fortalte sammenhengende i tjue minutter om en drage fra en tegnefilm, en historie uten begynnelse, slutt eller logikk, framført med total overbevisning, og jeg hørte etter, ordentlig, for det er min idrett - jeg lærte den av mora hans i et gårdsrom.

Så viste jeg ham faglebrettet. Og her skjedde dagens under: kjøttmeisene kom, midt på ettermiddagen, tre stykker, og Sander ble helt stille for første gang på halvannen time. Vi sto bak gardina, han på en stol, og han hviska - hviska! - «de er ikke redde for oss», og jeg hviska tilbake, «nei, for vi står stille og vil dem ikke noe vondt», og han nikka sakte, som om han hadde fått vite noe stort. Og det

hadde han vel. Det er omtrent det største jeg vet, det der: står du stille nok og vil ingen noe vondt, kommer det til slutt noe og lander.

Silje kom kvart over fem, forpusta, med sjokolade til meg som jeg protesterte mot og tok imot. Sander viste henne fuglebrettet og fortalte om meisene og om makaronien og om at «han har en kasse der alle tinga har hvert sitt rom», og Silje så på meg over hodet hans og sa: «Takk. Du aner ikke.»

Men det er det jeg gjør, da. Aner. Det er det denne boka handler om, hvis den handler om noe: alle oss som står aleine med hvert vårt og ikke har noen å ringe klokka kvart på tre. Vi bor i samme oppgang, hele havarerte Norge, etasje på etasje med folk som er hverandres løsning uten å vite det, atskilt av to centimeter betong og førti år med regler om å ikke bry.

Nå henger det en lapp på tavla nede i oppgangen, det var Siljes idé etter Arne, en helt enkel en: «Oppgangens hjelpeliste» står det, og så navn og etasje og hva man kan. «Silje, 2. etg: helsefag, nattevakt-tips, kan sy.» «Einar, 4. etg: tomater, råd om det meste, god tid.» Krangleparet i andre har skrevet seg på, viste det seg at han er elektriker, det ante ingen. Og midt på lista, med min håndskrift:

«3. etg: verktøykasse, henting, står stille ved fuglebrett.»

Sander vinker til meg fra vinduet i andre nå, hver gang jeg går ut med Kompis.

Man kan bli sett i denne byen òg, viser det seg.

Man må bare bo over de rette folka.

Gerd fyller år

Gerd fylte åttifire en torsdag i mai, og jeg fikk vite det ved en tilfeldighet, som er den eneste måten man får vite noe om Gerd på: hun styrer informasjonen sin som et gammalt øst-europeisk regime.

Det var russestudenten på vaskeriet som avslørte det, han hadde våkna opp på tørketrommelen da Gerd sto og fortalte meg om sønnen i Spania som skulle «ringe på torsdag, for da er det jo dagen min», og hun sa det fort og bittert på en gang, sånn man nevner ting man har bestemt seg for å ikke bry seg om.

«Dagen din?» sa rusen fra trommelen, halvsovende. «Har du bursdag på torsdag?»

«Det angår verken deg eller staten», sa Gerd, og dermed var saken bekrefta.

Så torsdagen etter kom jeg til vaskeriet med skittentøy jeg strengt tatt kunne vaska uka etter, og med en pose fra bakeren på torget - mammas baker, jeg tok bussen dit, det er de eneste rundstykkene jeg stoler på - og med et kort. Det var det vanskeligste, kortet. Jeg sto lenge på Narvesen og bladde i stativet, alt var rosa eller morsomt på den anmassende måten, og til slutt fant jeg et helt enkelt med en fugl på, en rødstrupe faktisk, og inni skreiv jeg: «Til Gerd, som har maskin hjemme. Gratulerer med dagen. Hilsen han med IKEA-posen.»

Hun var der, sjølsagt, torsdag er dagen hennes på vaskeriet, bursdag eller ei. Hun satt på benken mellom fire og fem og småkjefta på en vaskemaskin som brukte for lang tid, og da jeg satte

meg ved siden av henne og la posen og kortet i fanget hennes, ble Gerd, for første gang i vårt bekjentskap, helt stille.

Hun åpna kortet med de langsomme henda sine. Leste det. Leste det en gang til, det så jeg, øynene gikk tilbake til toppen. Så sa hun, uten å se på meg, med en stemme som var litt mindre enn vanlig:

«Rundstykker fra Iversens bakeri. Det er ordentlige greier, det.»
Pause. «Mannen min kjøpte alltid derfra på lørdager.»

Og så satt vi der og åt bursdagsrundstykker mellom vaskemaskinene, og hun fortalte om mannen sin, Odd, som døde for elleve år siden, «hjertet, midt i et kryssord, han fikk aldri vite hva ni bokstaver for 'vemod' var», og om bryllupet deres i 1963 der det regna så teltet lakk, og om sønnen, Tor-Erik, som var «verdens fineste gutt helt til han ble femti og rar», og jeg hørte på alt, for det var det som var gaven, skjønte jeg etter hvert, rundstykkene var bare innpakning.

Klokka tolv ringte telefonen hennes. Spania. Hun tok den med et «jaså, du husket det», men jeg så handa hennes skjelve litt da hun holdt telefonen, og hun snudde seg halvveis vekk, og jeg lot som jeg var opptatt med tørketrommelen i åtte minutter, og da hun la på var øynene hennes blanke, og hun sa: «Han spurte om jeg hadde det bra. Jeg sa jeg satt på vaskeriet med en venn og spiste rundstykker.» Hun bretta sammen et håndkle som allerede var bretta. «Så nå vet han det, at mora har venner han ikke vet om. Det har han godt av.»

En venn. Jeg fikk tittelen sånn, i forbifarten, i tredje person, via Spania. Det er den fineste forfremmelsen jeg har fått på dette tiåret, og jeg har fått den av ei dame på åttifire med vaskemaskin hjemme.

Da vi gikk - hun skulle rekke bussen, jeg skulle hente Kompis - sa hun, ute på fortauet, i vårsola:

«Du. Han med IKEA-posen.» Hun så opp på meg over brillene. «Jeg har tenkt på det. Du er for ung til å ha så god tid. Det er noe galt et sted, det skjønner jo jeg, jeg har levd siden krigen. Men jeg

skal si deg en ting, og så snakker vi aldri mer om det.» Hun retta på veska si. «Det ordner seg ikke. Det er løgn, det folk sier, at det ordner seg. Odd døde fra kryssordet sitt og Tor-Erik ble rar, ingenting av det ordna seg. Men det går videre, og underveis er det rundstykker, og det» - hun løfta posen - «det er ikke ingenting. Det er faktisk det meste av det.»

Så gikk hun til bussen, rak i ryggen, åttifire år og null nåde, og jeg ble stående på fortauets med IKEA-posen og tenke at nå hadde jeg hørt den sanneste talen om livet som blir holdt i denne byen i år, og den ble holdt gratis, utafor et myntvaskeri, av ei dame som baker for mye fordi kroppen husker en større familie.

Det ordner seg ikke. Det går videre. Underveis er det rundstykker.

Sett det på en gravstein. Sett det på min, hvis jeg får ønske meg noe.

En helt vanlig onsdag

Jeg skal skrive ned en dag, helt ærlig, time for time, sånn den faktisk er nå. Ikke fordi den er spesiell, men fordi den ikke er det, og fordi jeg trenger å ha den skrevet ned til seinere, til de dagene som kommer da jeg ikke tror på at den fantes.

07.20: Våkner før alarmen. Det er nytt, det, fra i vår. Kroppen har begynt å møte opp til dagene igjen, frivillig, som om den har hørt rykter om at det skjer ting her nå.

07.40: Kaffe, balkong, fugler. Ni stykker i dag, to av dem er unger, tjuke og sjuskete i fjæra, de sitter på kanten av brettet og skriker på foreldrene enda de sitter oppå maten. Jeg kjenner dem igjen, tenåringer er tenåringer i alle arter. Rødstrupa kommer sist, som vanlig, når trøkket har lagt seg. Vi nikker til hverandre. Det vil si, jeg nikker. Den lar være. Vi har rollene våre.

08.30: Kompis. Einar er oppe, gardinene fra klokka kvart over åtte, systemet virker. Vi tar den lange runden ved vannet fordi det er onsdag og jeg har råd til tid. Møter den faste dama med golden retrieveren, vi står og prater hundepprat i ti minutter, jeg vet ikke hva hun heter og hun vet ikke hva jeg heter, vi heter «Kompis» og «Bella» sine folk, og det er en helt fin måte å hete på.

10.00: Leverer hunden, får kaffe hos Einar. Han har begynt med det, «du skal jo uansett opp», og så sitter vi i stua hans i tjue minutter og han forteller om tomatene og om kona og av og til om krigen, faren hans var på Grini, det kommer i små biter, aldri når man spør, bare når det passer seg sjøl.

11.00: Biblioteket. Leverer to, låner tre. Klassekampen-gubben gir meg avisa: «Bare piss i dag.» Takk, takk. Strikkedama har begynt på noe blått. Fyren med den store jakka er ikke der, og jeg spør bibliotekaren, lavt, og hun sier han har fått plass på et hybelhus på Tøyen, og vi smiler begge to som om en av våre har fått seg leilighet, og det har jo en av våre.

12.30: Hjemme. Brødskiver med leverpostei av den sorten ingen under seksti kjøper. Jeg er blitt en mann som kjøper den frivillig. Mamma lo høyt da jeg fortalte det, den gode latteren hennes, den som sitter løsere nå enn i fjor, det er kanskje det jeg er mest stolt av av alt: at mors latter sitter løsere fordi hun ikke går og er redd hele tida.

13.00: To timer flyttejobb, hasteoppdrag, et kontor på Ensjø som skulle ha ut åtte pulter. Piotr synger, Bjørnar dirigerer, jeg bærer. Ryggen holder. Åtte hundre kroner hvitt og en kaffe fra Circle K. På kvitteringa mi står det «flyttemedarbeider». Jeg spurte Bjørnar en gang hvorfor det ikke bare står tilkalling. «Fordi du ikke er en tilkalling», sa han. «Du er en medarbeider som jeg ringer.» Det er ordkløveri og det er hele forskjellen, og han vet det, den storingen.

15.30: Kompis, runde to, den korte. Sander vinker fra vinduet i andre. Silje har seinvakt, ser jeg, for sykkelen står der. På hjelpelista i oppgangen har det kommet et nytt navn, de nye i første som overtok etter Arne: «Kan: IT-hjelp, kan bære ting.» De aner ikke hvilken arv de har flytta inn i, de to, men de skreiv seg på lista første uka, så det blir vel folk av dem.

17.00: Middag. Torsdagsgryte på en onsdag, restebasert, Fattigmanns-cassoulet som Anne-Grethe kaller sjangeren. Jeg spiser ved furubordet med ei bok stående oppslått mot melkekartongen, og jeg tar den vanen med meg i grava, det er sånn far min åt, med Bergens Tidende mot kaffekanna, og hans far før det, sikkert, mot noe annet.

19.00: Onsdag betyr Roger. Han ringer 19.02, han ringer alltid 19.02, jeg har slutta å spørre hvorfor, det er sikkert noe med dagsrevyen. Vi prater i tjuesju minutter om fotball, om Kenneth som nå går trappa uten pause - vi tapte hundringsen hver, og betalte med glede - og om at han kanskje, kanskje, får fast vaktmesterjobb til høsten, den han vikarierer i. «Ikke si det til noen», sier han, «jeg vil ikke jinx det», og så har han sagt det til alle, den jinxeren.

20.00: Balkong. Kveldsrøyken. Jo, den er der fortsatt, jeg skal ikke lyve i min egen bok. Men det har blitt én tynn en om kvelden nå, ikke medisiner lenger, mer som et kveldsritual, og noen kvelder, og det er det nye, noen kvelder glemmer jeg det. Man skal ikke rope, Iversen og jeg tar det rolig, men retninga er riktig, og retning er alt, det har jeg fra Bjørnar: «Det spiller ingen rolle hvor sakte det går, bare lasset peker riktig vei.»

22.30: Legger meg. Setter alarmen, enda kroppen våkner sjøl. Sjekker at telefonen har lyd på, for det hender Anne-Grethe sender noe seint, eller Kenneth, og jeg vil ikke være en som ikke svarer. Aldri mer være en som ikke svarer.

Det var dagen. Ingen jobb å snakke om, ingen dame, ingen penger, alle de store rubrikkene står fortsatt tomme, en saksbehandler ville sett på dette livet og krysset av for «ingen endring».

Men jeg har talt opp: Jeg snakka med elleve mennesker i dag. Elleve. For to år siden kunne jeg gå ni dager uten å snakke med ett.

Ingen endring, du liksom.

Hele regnskapet er lagt om. Det føres bare i en valuta kontoret ikke kjenner.

Mamma faller

Telefonen kom en tirsdag i mai, klokka 11.40, og det var Karianne, og hun sa «det er ikke farlig, men» - og alt etter «men» drukna i suset i hodet mitt, for når noen begynner med at det ikke er farlig, så er det fordi det var nære på å være det.

Mamma hadde falt i trappa hjemme. Ikke hele trappa, tre trinn, hun hadde tatt seg for, men hofta fikk seg en smell og hun hadde blitt liggende i gangen i nesten to timer før hun kom seg bort til telefonen. To timer. Mora mi lå på et gulv i to timer og krabba, og jeg satt her i byen og leste bibliotekbøker og visste ingenting, og det er det bildet jeg har måttet jobbe med siden, det er sånt bilde som flytter inn.

Hun var heldig, sa de på sykehuset. Kraftig forslått, en brist i håndleddet, ingen brudd i hofta. «I hennes alder er dette en advarsel, ikke en ulykke», sa legen til Karianne, og Karianne sa det videre til meg i sykehuskorridoren, og så sto vi der, søstera mi og jeg, for første gang på år og dag helt uten manus, to middelaldrende folk i en korridor som lukta desinfeksjon og barndommens slutt.

Mamma sjøl lå i senga og var mest opprørt over bryderiet. «Alt dette oppstyret», sa hun, «for tre trinn.» Hun hadde fått håndleddet gipsa og håret hennes var flatt på den ene sida, og det gjorde noe voldsomt med meg, det flate håret, for mamma ordner alltid håret, alltid, hun har ordna håret til alle begravelser og alle konkurser i denne familien, og nå lå det flatt, og ingen hadde tenkt på det, så jeg gjorde noe jeg aldri har gjort før: jeg fant kammen hennes i

toalettmappa og ordna det, forsiktig, mens hun lå der, og hun lot meg gjøre det, og ingen av oss sa noe om det, verken da eller siden.

Det ble familieråd på Kariannes kjøkken samme kveld. Preben lagde te, Karianne hadde funnet fram blokk - Karianne har alltid blokk, hun sørger med kulepenn, det er hennes måte, jeg har slutta å dømme den - og så satt vi der med det store spørsmålet som alle familier i dette landet før eller siden må sette seg ned med: hva gjør vi med mamma og trappa.

Og her skjedde det noe jeg må skrive ned, for det snudde noe i meg. Karianne begynte å snakke om omsorgsbolig, ventelister, «vi må være realistiske», og hun har rett i alt, hun har alltid rett i alt, det er det som er problemet med henne. Og jeg satt der og kjente den gamle rollen min komme sigende, den tause brorens rolle, han som ikke har noe å stille opp med fordi han ikke har noe å stille opp med, penger eller ordninger eller kontakter.

Og så hørte jeg meg sjøl si: «Jeg kan flytte hjem en periode.»

Det ble stille rundt bordet. Karianne så opp fra blokka.

«Jeg mener det», sa jeg, og jeg merka mens jeg sa det at jeg mente det. «Jeg er den av oss som har tid. Det er det jeg har mest av. Dere har penger og familier og jobber, og jeg har tid, og det er faktisk tid hun trenger nå. Noen som er i huset. Noen som handler og kjører og ser at hun tar medisinene og monterer de jævla håndtaka i trappa. Jeg kan sånt. Jeg er god på sånt. Det er kanskje det eneste jeg er god på, men det er dette det er bruk for.»

Karianne la fra seg kulepennen. Og søstera mi, direktørfruen, pressemeldinga, hun fikk noe i ansiktet jeg ikke har sett siden vi var unger, og så sa hun stille: «Det hadde vært helt fantastisk. Jeg har sittet her og hatt så dårlig samvittighet at jeg ikke har fått sove, for jeg vet at jeg ikke kommer til å klare å følge opp sånn som det trengs, og så tør jeg ikke si det høyt fordi det er jeg som liksom skal

ordne alt.» Hun tok av seg brillene og gned øynene. «Jeg er så jævlig sliten av å være den som ordner alt.»

Det er det første banneordet jeg har hørt fra Karianne på tjue år. Vi kom liksom til syne for hverandre der ved det kjøkkenbordet, hun fikk lov å være sliten og jeg fikk lov å være nyttig, og det viser seg at det var de to tingene vi hadde trengt hele tida, begge to.

Så nå blir det sånn, fra juni: jeg leier ut leiligheten min møblert til en fetter av Piotr som skal jobbe et halvår i Oslo - Bjørnar ordna kontakten på to dager, sjølsagt, det nettverket der er raskere enn Finn - og så flytter jeg hjem til huset på Vestlandet, til rommet mitt, som mamma har brukt som syrom i tjue år, «men senga står der, gutten min, senga har alltid stått der».

Jeg skal si opp for Kompis med fjorten dagers varsel, det kommer til å svi, men Sander har allerede søkt på stillingen, det er avgjort i porten med håndtrykk, Silje som verge. Fuglebrettet tar Einar. Seilerne og onsdagene og pizzalørdagene flytter med, de bor i telefonen, det er det fine med fattigfolks nettverk, det er flyttbart, det består av stemmer.

Og Bjørnar sa, da jeg fortalte det: «Vestlandet? Vi har oppdrag vestover støtt. Jeg ringer deg når det dukker opp noe i distriktet. Medarbeidere slutter ikke hos meg, de bare endrer postnummer.»

Mamma grein da jeg fortalte henne det. Hun satt i stolen sin med gips på armen og grein, og så sa hun, og det er så typisk henne at det gjør vondt: «Men gutten min, du skal vel ikke det for min skyld?»

«Nei, mamma», sa jeg. «For min.»

Og det er sannheten, eller halve, og den andre halvparten er hennes, og sånn skal det være i familier: sannhetene i to halvdeler som bare passer sammen.

I V - S O M M E R

Avskjed i gårdsrommet

Det var Silje som fant på det, sammen med Einar, som jo har god tid og råd om det meste, og de klarte til og med å holde det hemmelig for meg i nesten to uker, noe som er en prestasjon i en oppgang der jeg vet når folk vanner tomater.

Siste lørdagen i mai, to dager før flyttelasset, kom jeg hjem fra siste runden med Kompis - den lange, ved vannet, vi tok den sakte begge to, jeg tror faen meg den hunden visste - og da jeg kom inn porten sto det folk i gårdsrommet.

Ikke noen folk. Folka.

De hadde lånt bord fra kjellerlokalet og satt dem sammen midt i gårdsrommet, med duker, ordentlige duker, og på bordene sto det mat: Anne-Grethes lapskausgryte på størrelse med en badestamp, Dawits linsegryte som jeg fortsatt ikke kan stove, kringle fra Gerd - Gerd! utafor vaskeriet! hun så helt feil ut i friluft, som en katt i snø, og helt riktig ut likevel - og Ida hadde bakt, og Terje sto og rigga en høyttaler, og Kenneth, Kenneth hadde tatt seg helt fra Bøler med den ryggen, og sto og holdt seg i et bord og glinte som ei sol. Roger. Jonas med en plante under armen, en ny avlegger, «til syrommet, den tåler vestlandsvær». Bjørnar og Piotr kom seinere, rett fra jobb, i arbeidsklær, og Piotr hadde med trekkspill, og jeg som ikke visste at han spilte trekkspill, det er typisk, den mannen har flere rom enn en herregård.

Silje holdt tale. Hun sto på en stol med Sander på armen og var rød i toppen og sa at hun ikke var noen taler, og så holdt hun den

beste jeg har hørt: «Da jeg flytta hit», sa hun, «var dette en oppgang der ingen visste hva naboen het. Så ødela en sykkel seg, og en mann kom ned med en rød verktøykasse. Det er alt som skjedde. Det er hele historien. En mann kom ned med en verktøykasse, og nå står vi her, hele gjengen, og det finnes en liste i oppgangen med navn på, og Sander tror at det er sånn verden er.» Hun måtte stoppe litt. «Og nå blir det jo sant da, for han. Det er det jævlige trikset jeg vet: han der har gått og gjort verden sannere for ungen min, og så flytter han.»

Jeg måtte se lenge på en talgkule i et tre.

Einar overrakte gave fra oppgangen: pappas verktøykasse - de hadde stjålet den fra kjellerboden min, innbrudd, «Terje kan sånt, det spør vi ikke om» - og de hadde fått gravert en liten messingplate på lokket. «Sånn», står det. Bare det. Silje hadde hørt historia om faren min og talen hans en kveld i gårdsrommet, og hun hadde husket den. Folk husker. Det er det farligste og fineste med å begynne å fortelle ting til folk: de husker.

Vi holdt på til over midnatt. Piotr spilte, og det viste seg at Gerd kan danse, det vil si, hun dirigerte Roger rundt som en lekter, og Kenneth vant hundre kroner av oss alle på å reise seg fra stolen uten støtte, det svinet har trent i smug, og krangleparet fra andre krangla ikke en eneste gang, elektrikeren hadde til og med hengt opp lysslynger, og Sander sovna til slutt i fanget til Anne-Grethe under et pledd, midt i bråket, sånn unger sovner når de er trygge nok.

På et tidspunkt sto jeg litt for meg sjøl med kaffekoppen - jeg drakk mest kaffe, det var min kveld og jeg ville huske den, hele, hvert minutt - og så på det. Gårdsrommet. Lysslyngene. Hele havarikommisjonen rundt bordene, vaskeriet og kurset og lageret og oppgangen, alle de adskilte små øyene som har vist seg å være ett rike hele tida.

Og jeg tenkte på han som satt her for halvannet år siden. Han på balkongen i tredje, med vedtaket i fanget. Han som hadde regna ut at det ikke hadde gjort noen forskjell.

Jeg skulle ønske jeg kunne gått opp til ham. Ikke sagt noe, han hadde ikke trodd på noe uansett, bare satt meg ved siden av ham og pekt ned på gårdsrommet: Se. Det er dette som ligger og venter i folk. Det trenger bare et påskudd, en sykkel, et fuglebrett, en død manns TV som blir stille, hva som helst. Det ligger ferdig alt sammen, som frø under snø, og venter på en unnskyldning for å bryte opp asfalten.

Roger fulgte meg opp til slutt, siste mann, som alltid. I døra tok han meg i handa, arbeidshand mot arbeidshand.

«Onsdager gjelder fortsatt», sa han. «Det er ikke avstand som dreper avtaler, det er slurv.»

«19.02», sa jeg.

«19.02. Og du -» han holdt handa mi litt til, «- faren din. Han hadde vært stolt nå. Det vet du vel?»

Jeg fikk ikke svart. Det gjorde ikke noe. Roger krever aldri svar, det er derfor man kan snakke med ham om alt.

Nå står eskene stabla i stua, og verktøykassa står øverst, med messingplata på. I morgen kommer Bjørnar og Piotr med bilen - «flyttemedarbeidere flytter gratis, det er tariff», en tariff Bjørnar fant opp på stedet - og så bærer vi.

Felles tungt er halvparten så tungt.

Det gjelder pianoer, og det gjelder resten, og nå vet jeg det ikke bare i hodet, jeg vet det i hele meg, det bor i ryggen og henda og hele det slitne, brukbare kadaveret:

Jeg har aldri båret så lett som nå.

Syrommet

Rommet mitt hjemme hos mamma er fire ganger tre meter og vender mot vest, mot fjorden, og i tjue år har det vært syrom, og nå er det begge deler: senga mi fra ungdommen langs den ene veggen og symaskinen til mamma ved vinduet, og vi har blitt enige om at det er en god ordning, for «da lufter rommet seg», som hun sier, som om det var rommet det gjaldt.

De første ukene var de rareste i mitt liv. Man skal ikke tro at det bare er rørende å flytte hjem til mor si som førtiåring; det er også et sammenstøt mellom to velfungerende diktaturer. Hun har sitt system i kjøkkenskapene, bygd opp gjennom femti år, og jeg kom inn med mine vaskeri-vaner og min fattigmanns-cassoulet, og de to første ukene gikk vi rundt hverandre som to katter som deler leilighet, høflige og årvåkne. Hun kommenterte at jeg salta for mye. Jeg kommenterte at hun gikk i trappa uten å holde seg i det nye håndtaket - jeg monterte håndtak første dagen, begge sider, pluss lys med sensor, Terje sendte meg deler i posten med instruks, den fyren abonnerer på omsorg via Posten Norge nå.

Og så, gradvis, fant vi rytmen. Det er som med Kompis: man finner rytmen hvis begge møter opp.

Hun står opp først og setter kaffe. Jeg tar morgenturen - det er rart å gå tur uten hund, så jeg har begynt å gå til butikken hver morgen enda vi ikke trenger noe, nedover den gamle skoleveien, og fjorden ligger der hver dag og driver med sitt, den har ikke merka finanskrisene mine, den lå her før Nav og ligger her etter. Så frokost

sammen, med ordentlig duk, for «vi er ikke studenter», og så har vi hver våre avdelinger: hun syr og leser og styrer bygdas informasjonsnettverk over telefon, jeg fikser huset.

Og huset, du. Huset er en gullgrube for en mann som trenger å være nyttig. Femten år med enkefru-vedlikehold: takrenner, vinduskitt, en ytterdør som har subba mot karmen siden Obama. Jeg går løs på det med pappas verktøykasse, metodisk, rom for rom, og mamma står i hagen og «skal bare se litt», som betyr overvåke, og av og til kommer det borti fra naboene, for på bygda ser folk en stige, og en stige er en nyhet, og nyheter må inspiseres.

Det var sånn jeg fikk jobb, forresten. Jeg må nesten le når jeg skriver det. Tre år med søknader, kurs i jobbmestring, hundre avslag i byen - og så står jeg på en stige i mammas hage og skifter takrenne, og Nils-Otto fra nabogården kommer borti og ser på i elleve minutter og sier: «Du er nevenyttig, du. Vi er noen stykker som har snakka om det lenge, at det trengs en altmuligmann i bygda her. Han forrige flytta til Bømlø. Det er takrenner og brygger og hytteservice og faen og hans oldemor, mer enn nok å henge fingra i. Har du firma?»

Har jeg firma. Jeg ringte Bjørnar samme kveld, og Bjørnar, som kan alt sånt, loste meg gjennom det på telefonen over to kvelder: enkeltpersonforetak, regnskap i en app, «og prissett deg ordentlig, du er ikke billig, du er tilgjengelig, det er noe annet». Og Karianne - jeg ringte faktisk Karianne og ba om hjelp, frivillig, det er kanskje det største enkeltbeviset på at medisinen til Iversen virker - Karianne satte opp fakturamal og kontoplan på en søndagskveld og var så entusiastisk at Preben måtte hente henne til middagen tre ganger.

Så nå er jeg altmuligmann. Organisasjonsnummer og det hele. Jeg tar småjobber fire-fem dager i uka, brygger og takrenner og flislegging og ett gjerde som hadde ligget nede siden en

nyttårsstorm ingen husker årstallet på. Jeg tjener ikke stort, men jeg tjener, det er mine penger, tjent med pappas verktøy i bygda der han lærte meg å bruke dem, og hvis det finnes en sirkel som kan slutes penere enn det, så vil jeg ikke vite om den, for da blir jeg bare misunnelig.

Kveldene er stille her. Det tok tid å venne seg til, stillheten, etter femten år med by og gårdsrom og naboer i stereo. Ingen Einar å nikke til, ingen lysslynger. Jeg satt de første kveldene og var rastløs på en måte jeg kjente igjen fra gamle dager, og jeg visste hva den rastløsheten pleide å ende i, og jeg fulgte med på meg sjøl som en nattevakt.

Men så oppdaga jeg trappa utafor kjøkkendøra. To trinn, mot vest. Man sitter der med kveldskaffen, og fjorden ligger nedafor, og sola går ned bak Siggjo eller hva den nå heter, den åsen, jeg har glemt og mamma retter på meg hver gang, og av og til kommer hun ut og setter seg på det andre trinnet, med pledd, og så sitter vi der, mor og sønn, og sier ingenting eller alt, alt etter kvelden.

«Du», sa hun her om kvelden, midt i solnedgangen. «Jeg hører du synger på badet nå om morran.»

«Gjør jeg?»

«Ja. Surt. Fælt. Noe amerikansk noe.» Hun trakk pleddet tettere. «Din far sang aldri. Jeg skulle ønske han hadde gjort det, jeg tror det hadde hjulpet på mangt.» Hun så ut over fjorden. «Så jeg sier ikke noe om det. Syng du. Vekk hele bygda.»

Country roads. Det er den. Jeg tar den for Steinar, hver morgen, surt og skjevt over servanten, og nå vet jeg at hun står i kjøkkenet og hører det og lar være å si noe, og det er kanskje det som er familie, når det virker: folk som hører deg synge fælt og bestemmer seg for at det er musikk.

Sankthans

Bygda brenner bål på sankthans, på odden nedafor kirka, sånn den har gjort siden før noen kan huske, og i år sto jeg der for første gang på over tjue år, med en pølse i neven og mora mi ved sida, og det satt en klump i halsen min fra klokka åtte til langt over midnatt, og jeg skal prøve å forklare hvorfor.

Det er det samme bålet. Det er det som er saken med bygda, det er det som er både klaustrofobien og nåden i den: det er det samme bålet, samme odde, samme vik, og ungene som løper rundt med snurrebart av saft er de samme ungene, bare med nye navn, og gamlingene i campingstolene er de samme gamlingene, bare at nå er det klassekameratene til mamma som sitter der, og snart, en dag, er det meg.

Jeg dro fra alt dette som nittenåring og kalte det for lite. Jeg husker ordet, jeg brukte det på fest i Oslo i mange år etterpå, «det ble for lite for meg der», og folk nikka, for i byen er det en godkjent setning, det er en setning man får være med på leken for.

For lite. Jeg sto ved det bålet i kveld og prøvde å finne det lille. Nils-Otto kom bort og slo av en prat om ei brygge jeg skal ta for svogeren hans i juli. Dama som driver butikken - hun overtok etter faren, jeg gikk på skolen med henne, Britt Kristin, hun har fortsatt den samme latteren - ropte over folkemengden at hun hadde fått inn den leverposteien «som mora di sier du eter som en gris». Presten, den nye, ung og hipster-skjeggete som han i byen, sto i shorts og snudde pølser til hundre stykker. Og tre forskjellige mennesker, tre,

i løpet av én kveld, sa en eller annen variant av «så godt at du kom heim og ser til mor di», og den tredje som sa det var en gammel kompis av pappa, Magnus med gravemaskinene, og han la til, lavt, med blikket i bålet: «Far din hadde likt dette, gutt. Han snakka om deg støtt, han, nede på kaia. Visste du det? Sønnen min i Oslo, sa han. Han kan alt med henda, sa han.»

Jeg visste ikke det. Det er så mye vi ikke får vite før vi står ved bål.

For lite, du. Jeg har bodd femten år i en by med sekshundretusen mennesker og vært så usynlig at det tok elleve dager før noen hadde merka om jeg ble borte - jeg vet det, for jeg har regna på det, i de mørke åra regna jeg på sånt, og fasiten var Arne i første. Her har jeg vært i tre uker, og butikkdama vet hva jeg spiser. Her finnes det ikke anonymitet nok til å forsvinne i, og jeg trodde i alle år at det var det som var trangt ved bygda, og nå står jeg her og skjønner at det var det som var trygt, og at trangt og trygt er det samme stoffet, det kommer bare an på hvilken retning du er på vei i når du kjenner på det.

Midt på kvelden, da bålet sto på det høyeste og gnistene gikk mot en himmel som aldri ble ordentlig mørk - det blir ikke det her i juni, lyset gir seg ikke, det er som Anne-Grethe - ringte telefonen. Det var Seilerne på videosamtale, fra Anne-Grethes altan på Haugerud, hele gjengen stua sammen i skjermen som sild: de hadde sitt eget sankthans, grillpølser i Groruddalen, og Terje hadde med katten i sele, og Ida ropte «VIS OSS BÅLET!» og jeg snudde kameraet mot flammene og hele odden, og det gikk et gisp gjennom Haugerud, og Dawit sa høytidelig at dette var det norske han hadde sett i hele sitt liv, «og jeg har sett Slottet».

Mamma måtte hilse. Hun har hørt om dem alle, hun kjenner sagaen, og nå sto hun i bålskjæret og vinka inn i telefonen til en gjeng arbeidsledige i Oslo som vinka tilbake, og Anne-Grethe ropte

«TAKK FOR AT VI FIKK LÅNE GUTTEN DERES!» og mamma ropte, mora mi, syttiåtte år, ropte inn i telefonen over hele odden:

«DET VAR DERE SOM LÅNTE HAN TILBAKE TIL MEG!»

Og der. Akkurat der røyk klumpen i halsen, og jeg måtte gå en liten tur bort i fjæresteinene og være for meg sjøl med havet i to minutter, en voksen mann som står og griner i fjæra på sankthans, og det gjorde ingenting, for i bålskjæret ser man sånt, men på bygda har man vett til å la folk stå i fred i fjæra til de er ferdige.

Sankthans er den lyseste natta. Etterpå snur det, sier folk, nå går det mot mørkere tider, og de sier det hvert år med en sånn lun galgenhumor, for de vet, disse folka, de har alltid visst det jeg brukte førti år på å lære:

At det snur, ja. Begge veier. Det er hele nyheten om livet, den eneste som gjelder: det snur begge veier.

Og at man skal stå ved bålet med folka sine mens det brenner, og spise pølsa si, og rope inn i telefoner, og la gnistene gå.

Det ble aldri for lite her.

Det var jeg som var for liten til å se hvor stort det var.

Tomatene

I august tok jeg toget til Oslo. Det var flere grunner - en kontroll hos Iversen som jeg nekta å flytte til en fremmed lege, et oppdrag for Bjørnar som trengte en tredjemann i tre dager, pizzalørdag på Bøler som falt beleilig - men sannheten, den egentlige, var en melding fra Einar uka før. Et bilde av tomatplantene på balkongen, tunge av frukt, og under, med gamle manns tastefeil:

«Første tomatane mogne til helga. Dei ventar ikkje på nokon. Det bør du vita alt om.»

Man får ikke finere innkallinger enn det. Jeg svarte «kommer lørdag» før jeg hadde sjekka togpriser.

Byen var seg sjøl. Det er det rareste med å komme tilbake til et sted man har vært ulykkelig: man venter at det skal se angrende ut, og så står det der og er helt som før, Storo og elva og blokka, samme gårdsrom, samme lysslynger - de henger oppe ennå, elektrikeren har gjort dem permanente, «det var billigere enn å ta dem ned», som er den offisielle forklaringa, og alle vet at det er løgn, og alle lar den stå.

Sander så meg først. Han kom løpende over gårdsrommet med Kompis i band - han har vokst, begge to, Sander har mista ei tann og Kompis har blitt gråere, og de hører sammen nå, det ser man på ledningen mellom dem, den henger slakk, sånn den gjør når ingen av endene er urolige. «VI HAR SYSTEMET!» ropte Sander før han var framme. «Halv ni og halv fire! Jeg har ALDRI glemt det! Nesten aldri! To ganger!» Og Kompis kjente meg igjen, det gjorde

han, han la snuta i handflata mi og sto helt stille, og hunder sier ikke mer enn det, det er heller ikke nødvendig.

Oppe hos Einar var det dekket på balkongen. Han har fått en liten benk der ute nå, hjemmesykepleien maste seg til den, og på benken sto det et fat med skiver av de første tomatene, med salt og litt olje, ingenting annet, «dei skal ikkje pyntast på, fyrste hausten», og vi satt der, han i stolen og jeg på benken, og åt årets første tomater over det gårdsrommet jeg har brukt fire år på å lære navnet på.

Og de smakte - jeg må være ærlig, det er sånn boka skal være - de smakte som tomater. Ikke som åpenbaringer, ikke som symboler. Som gode, solvarme tomater. Det er poenget, tror jeg. Det var aldri tomatene som var innholdet. Innholdet var at en mann på åttito vanner noe hver kveld klokka ti og har gjort det i alle år, gjennom enkestand og lårhalsbrudd og alt, og at det derfor finnes noe å høste i august. Trofastheten er avlinga. Tomatene er bare kvitteringa.

«Balkongen din», sa Einar etter en stund og nikka mot tredje etasje, der det hang ukjente håndklær til tørk. «Polakken. Fin kar. Han helsar.» Pause, tygging. «Men han sit aldri der ute. Har ikkje tida, seier han, han jobbar støtt.» Einar så på meg over brillene. «Eg sa til han: den balkongen har berga folk, den. Sit deg ned ein kveld. Men ungdomen høyrer ikkje.»

Den balkongen har berga folk. Jeg lot den stå, setninga, jeg pirka ikke i den, men jeg tok den med meg, og jeg har tenkt på den siden. Han har fulgt med i alle år, den gamle luringen med vannkanna. Nikket den kvelden for lenge sida var aldri til kvelden generelt. Ingenting er til kvelden generelt. Alt er til noen.

Pizzalørdagen på Bøler var som før, bare bedre: Kenneth går trapper som en femtiåring nå, hvilket for en mann med hans rygg er som å si mirakel, og han har begynt i noe som heter arbeidsforberedende trening, «venterommet har fått ei dør i enden», som han sier. Roger kom rett fra jobb. Fast jobb. Vaktmester, med

eget nøkkelknippe, og han prøvde å være kul med det, og så klarte han det ikke, han la knippet på pizzabordet som andre legger fram bilder av barnebarn, og vi tok på nøklene etter tur og sa ånei og åja, og han strålte som odden på sankthans.

På søndagen, før toget, gikk jeg en siste runde. Vaskeriet - Gerd var der, sjølsagt, torsdag er dagen hennes men hun har «utvida til søndag, for maskinene hjemme er blitt så store» - kremt - og hun hadde kringle, og Findus henger fortsatt på veggen og savnes. Biblioteket, der strikkedama nikka som om jeg hadde vært borte ei uke. Og til slutt sto jeg i gårdsrommet med bagen over skuldra, og Silje kom ned med en pose tomater fra Einar til mamma - «han insisterte, det er visst noe med at mødre skal ha av første høsten» - og Sander og Kompis fulgte meg til porten, æresvakt, og Sander sa, med fem-og-et-halvt-årings fulle alvor:

«Du kan komme tilbake når du vil. Du står på lista ennå. Jeg sjekka.»

Jeg står på lista ennå.

Sett det på den andre gravsteinen, hvis det blir plass. Han sto på lista.

Toget gikk vestover i kveldinga, gjennom Drammen og oppover, og jeg satt med tomatene til mamma i fanget og så landet gå forbi, og jeg tenkte på alle sammen, hele det rare riket mitt, spredt utover nå men helt, og på at jeg en gang trodde at avstanden mellom folk var det normale og nærheten unntaket.

Det er omvendt. Det tok meg fire tiår og en samling triste noveller å finne det ut, men det er omvendt.

Tomatene venter ikke på noen, skreiv Einar.

Nei. Men folka gjør det, viser det seg.

Folka venter. Man må bare komme.

og få dø alene

Til slutt må jeg gjøre opp med tittelen, for den er stjålet, og man skal vedstå seg tyveriene sine.

«Du kommer til å sitte på den balkongen og få dø alene, og det er det eneste jeg ikke klarer å se på.» Eirik, på et fortau, for lenge siden. Jeg har båret den setninga i alle år, sånn man bærer en dom, og jeg satte den på omslaget av denne boka den vinteren jeg begynte å skrive, for da trodde jeg fortsatt at boka skulle handle om at han fikk rett.

Det var sånn denne boka begynte, forresten, det har jeg ikke fortalt. Det var Iversen som foreslo det, på den andre eller tredje kontrollen. «Mange har nytte av å skrive ting ned», sa han tørt, som han sier alt, og jeg fnyste, for bok nummer to var ikke planen, jeg hadde ikke tenkt å gjøre det igjen, den forrige hadde tatt nok av meg. Men så satt jeg der en kveld i februar med biblioteksbøkene, med Bukowski som skreiv om husleie og fyll og gjorde det til litteratur, og jeg tenkte: hvis den fyl liken kunne, så kan vel faen meg jeg. Jeg begynte på nytt samme kveld, i en skrivebok fra Europris, fjorten-nitti. Nav, het den første i denne runden. Om kølapp førtisju.

Og så skjedde det som skjer når man skriver ærlig, det ingen forbereder deg på: papiret svarer. Ikke med ord, men med mønster. Jeg skreiv om ei and ved elva og oppdaga at jeg ikke hadde vært aleine den dagen. Jeg skreiv om mamma og rundstykkene og så, svart på hvitt, at det fantes en hånd i verden som smurte for meg uten skjema. Jeg skreiv side opp og side ned om ensomhet, og for

hver side dukka det opp folk i teksten. Gerd. Jonas. Silje. Einar. Roger, alltid Roger. Til slutt måtte jeg innse det som sto der: boka mi om å være aleine var full av mennesker. Jeg klarte ikke skrive ensomheten min uten at den ble folksom, og en dag skjønte jeg at da var den kanskje ikke ensomhet lenger. Da var det bare et liv, som ikke hadde blitt sett på lenge. Heller ikke av meg. Minst av meg.

Eirik tok altså feil, tenkte jeg, og var lenge fornøyd med den slutten.

Men det er ikke helt sant heller, og denne boka har bare én regel: den skal være sann. Så her er det siste, det jeg kom fram til på kjøkkentrappa hjemme, med fjorden nedafor, en kveld i høst:

Han kommer kanskje til å få rett likevel. Alle dør alene, teknisk sett. Einar skal en dag ikke trekke fra gardinene klokka halv elleve, og en dag er det min gardin som ikke går opp, enten det nå blir på Vestlandet eller et annet sted, og ingen samling triste noveller kan skrive seg bort fra det. Døden er som Nav: du må møte personlig, og du kan ikke ha med deg noen inn til saksbehandleren.

Men - og dette er hele funnet, dette er det boka har å melde etter alle sidene:

Å dø alene er ikke det farlige. Det farlige er å leve alene. Det var det Eirik egentlig sa på det fortauet, hvis jeg hører etter ordentlig, nå, med de nye ørene: han orka ikke se på at jeg levde død. Døden i enden av livet er ærlig og ordentlig og lik for alle. Det er den andre, den som flytter inn mens du lever, den som kommer med vinduskonvoluttene og de utrukne gardinene og de ni dagene uten en stemme - det er den det står om. Og den kan faktisk bekjempes. Ikke med store midler. Med talgkuler. Med kølapper man møter opp til. Med onsdager klokka 19.02, med lapskaus, med ei liste i en oppgang, med å ta den jævla telefonen.

Jeg røyker fortsatt av og til, jeg er fortsatt blakk, jeg har fortsatt et hull i tanngarden og et i CV-en, og noen dager kommer det grå

sigende som skodde over fjorden, og da ringer jeg noen, eller lar være og har det jævlig, for det er ikke sånn at alt er fiksa. Ingenting er fiksa. Det ordner seg ikke, sa Gerd. Det går videre. Underveis er det rundstykker.

Så la tittelen stå. Og få dø alene. Jeg tar den dommen, jeg anker ikke, den gjelder oss alle og den er grei.

Men i margen, med blyant, sånn man skriver i lånte bøker enda man ikke skal, har jeg ført på en merknad, og med den slutter boka:

Dø alene - det får så være.

Men jeg nekter, så lenge det er kaffe på kanna og folk på lista, jeg nekter faen meg plent å leve alene.

Og det, Eirik, skulle du bare visst: det klarte jeg til slutt å se på sjøl.

Det ordner seg ikke. Det går videre. Underveis er det rundstykker.

*«Det ordner seg ikke. Det går videre.
Underveis er det rundstykker.»*

Han er førti, arbeidsledig og blakk, og livet hans er krympa til tre kvadratmeter balkong, en kølapp hos Nav og ei mor som kommer med rundstykker annenhver torsdag.

Så dør vaskemaskinen, naboen i første blir borte i elleve dager uten at noen merker det, og en gammel kollega begynner å ringe hver onsdag klokka 19.02.

37 noveller om å møte opp - til køen, til kurset, til fuglebrettet - i et land som har gått videre uten deg.

*«Lapskaus for sjela. Banner som ei kai og
trøster som ei mor.» - Furubordet forlag*

ISBN 978-82-999999-2-8

FURUBORDET FORLAG
TOR ANDREAS MAHLSSEN